

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра англійської філології

На правах рукопису

ЛОЗІН МАРГАРИТА ВОЛОДИМИРІВНА

**ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЗОРОВОЇ НАОЧНОСТІ У ФОРМУВАННІ
ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ БАЗОВОЇ
ШКОЛИ**

Спеціальність: 014 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)

Освітньо-професійна програма Середня освіта. Англійська мова та
зарубіжна література

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

**Науковий керівник:
МІЩУК ІННА МИХАЙЛІВНА,
кандидат педагогічних наук, доцент**

РЕКОМЕНДОВАНА ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 4

засідання кафедри англійської філології

від 7 листопада 2024 року

Завідувач кафедри

Ущина В. А.

ЛУЦЬК 2024

АНОТАЦІЯ

Лозін М. В. ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЗОРОВОЇ НАОЧНОСТІ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ

Магістерську роботу присвячено актуальній проблемі формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи. Встановлено, що засоби зорової наочності є важливою складовою успішного формування іншомовної лексичної компетентності.

Проведено аналіз теоретичних та методичних матеріалів, пов'язаних з темою дослідження, визначено особливості використання засобів зорової наочності та їх вплив на формування лексичної компетентності учнів базової школи.

Висвітлено роль та важливість використання зорової наочності на прикладі вправи «Циферблат», ментальних карт, опорних схем.

Досліджено стан сформованості іншомовної лексичної компетентності учнів 6-х класів Лемешівської гімназії Горохівської міської ради до впровадження в навчальний процес засобів зорової наочності.

Розроблено і експериментально перевірено комплекс вправ, спрямованих на формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи засобами зорової наочності.

У результаті роботи доведено, що інтеграція зорової наочності сприяє покращенню запам'ятовування лексичних одиниць, активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти і підвищенню їхньої мотивації до вивчення іноземної мови.

Отримані результати та висновки можуть бути використані для вдосконалення методик навчання іноземних мов у базовій школі, а також у підготовці педагогічних кадрів.

Ключові слова: іншомовна лексична компетентність, зорова наочність, базова освіта, електронні освітні ресурси, освітні технології, інтегрований підхід.

SUMMARY

Lozin M.V. THE USE OF VISUAL AIDS IN THE FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE LEXICAL COMPETENCE OF BASIC SCHOOL PUPILS

The master's thesis is devoted to the topical issue of forming foreign language lexical competence of basic school pupils. It has been established that visual aids are an important component of the successful development of foreign language lexical competence.

An analysis of theoretical and methodological materials related to the topic of the study is carried out, the peculiarities of using visual aids and their influence on the formation of lexical competence of basic school pupils are determined.

The role and importance of using visual aids are highlighted on the example of the 'Dial' exercise, mental maps, and reference schemes.

The state of formation of foreign language lexical competence of 6th grade pupils of the Lemeshiv gymnasium of the Horokhiv city council before the introduction of visual aids into the educational process is investigated.

A set of exercises aimed at developing foreign language lexical competence in basic school students through visual aids has been developed and experimentally tested.

The results of the study demonstrate that integrating visual aids enhances the retention of lexical items, stimulates students' cognitive activity, and increases their motivation to learn a foreign language.

The findings and conclusions can be utilized to improve foreign language teaching methodologies in basic schools and in the training of teaching staff.

Key words: foreign language lexical competence, visual representation, basic education, electronic educational resources, educational technologies, integrated approach

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЗОРОВОЇ НАОЧНОСТІ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ	7
1.1. Дидактичні передумови формування іншомовної компетентності	7
1.2. Психологічні закономірності та особливості формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи	14
1.3. Лінгвометодичні аспекти формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи	19
Висновки до розділу 1	22
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЗОРОВОЇ НАОЧНОСТІ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ	23
2.1 Види наочності для формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи	23
2.2 Вправи з використанням зорових видів наочності для формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи	29
Висновки до розділу 2	35
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЗОРОВОЇ НАОЧНОСТІ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ	36
3.1. Дослідження стану сформованості іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи	36

3.2. Організація експериментального навчання з використанням засобів зорової наочності у формуванні іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи	41
3.3. Аналіз та інтерпретація результатів експериментального навчання	45
Висновки до розділу 3	50
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54
ДОДАТКИ	62

ВСТУП

У сучасному суспільстві дедалі більшою стає потреба в знанні іноземної мови. Стрімкий розвиток технологій – це імпульс для вивчення нових мов, тому предмет «Іноземна мова» стає невід'ємним в освітній програмі здобувача освіти школи.

Однією з найважливіших проблем у вивченні іноземної мови є навчання лексики. Ця проблема досі є актуальною і потребує дослідження. Робота над лексикою іноземної мови є першорядною, оскільки без оволодіння лексичною компетентністю учні не зможуть виконувати різні види мовленнєвої діяльності, такі як говоріння, читання, письмо, аудіювання, переклад тощо. Недостатній словниковий запас викликає в здобувачів освіти почуття невпевненості і небажання говорити іноземною мовою. Таким чином, одним з основних завдань на уроці є розширення словникового запасу учнів.

Згідно В. Бабич, В. Білоус, М. Вульчин, К. Кіруцак та ін., учні базової школи легше засвоюють інформацію на прикладі графіків, схем і таблиць. О. Сучкова, М. Ткачук, І. Фельцан та ін. зазначають, що візуалізація, тобто зорова наочність, що обговорюється нами в даній роботі, є дуже важливим аспектом у формуванні іншомовної лексичної компетентності. Деякі аспекти використання зорової наочності розглянуто у роботах О. Землянської, Т.Кириченко та ін.. Дослідники зазначають, що зорова наочність дозволить суттєво підвищити ефективність роботи із освоєння лексики, покращивши їхні предметні результати. Проте, використання засобів зорової наочності у формуванні іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи комплексно й системно не вивчалось.

Актуальність цього дослідження зумовлена тим, що застосування зорової наочності на уроці іноземної мови полегшує засвоєння нової лексики, мотивує учня. Зорова наочність має великий навчальний потенціал у формуванні іншомовної лексичної компетентності, що і стало темою дослідження.

Об'єктом цього дослідження є процес формуванні іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи.

Предметом дослідження є використання засобів зорової наочності у формуванні іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи.

Мета даної роботи полягає у розробці системи вправ з використанням зорової наочності, спрямованої на формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи.

Завдання дослідження:

1. Визначити теоретичні аспекти використання засобів зорової наочності у формуванні іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи.

2. Описати види наочності для формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи.

3. Розглянути вправи з використанням зорових видів наочності для формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи.

4. Дослідити стан сформованості іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи.

5. Розробити та реалізувати комплекс вправ із використанням засобів зорової наочності у формуванні іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи та визначити їхню ефективність.

Методи дослідження:

– теоретичні: аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури щодо висвітлення аспектів використання засобів зорової наочності у формуванні іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи, узагальнення та систематизація джерел;

– емпіричні: діагностичні (тестування, спостереження), педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний) щодо визначення ефективності використання засобів зорової наочності у формуванні іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи;

– статистичні (кількісна обробка даних для порівняння та підтвердження отриманих результатів дослідження).

Наукова новизна дослідження:

– проаналізовано сутність поняття «іншомовна лексична компетентність учнів базової школи» та «зорова наочність» у науковій літературі;

– обґрунтовано особливості сформованості іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи;

– розроблено та зrealізовано систему роботи з перевірки ефективності використання засобів зорової наочності у формуванні іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що матеріали дослідження можуть бути використані в роботі вчителів закладів загальної середньої освіти, а також під час написання курсових робіт, рефератів, які стосуються проблем використання засобів зорової наочності у формуванні іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи.

Публікації. Результати дослідження висвітлено в публікаціях Використання засобів зорової наочності у формуванні іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи *Актуальні проблеми міжкультурної комунікації* : зб. матеріалів Міжн. наук.-практич. конф., 10 квіт. 2024 р. Луцьк. С. 385–388.

Структура роботи: магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (64 найменувань) і додатків. Робота містить 6 таблиць, 9 рисунків, 4 додатків. Загальний обсяг роботи – 67 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЗОРОВОЇ НАОЧНОСТІ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ

1.1. Дидактичні передумови формування іншомовної компетентності

Сучасна методика розглядає лексику як один із невід'ємних компонентів формування та розвитку мовленнєвих умінь. Під лексикою розуміється сукупність слів, які входять до складу мови. До лексики належать також скорочення та стійкі словосполучення. Слово – основна одиниця мови, яка слугує для вираження предметів, явищ, дій, станів. Провідним компонентом мовленнєвого спілкування під час комунікації виступає слово. Слово – це дуже складне і різноманітне явище. Під формою слова ми розуміємо його фонетичний та орфографічний бік, його структуру та граматичні форми [2].

Згідно з Державним стандартом базової середньої освіти, учні мають набути навичок спілкування, засвоїти правила мовленнєвої поведінки, а також освоїти лінгвістичні уявлення, необхідні для оволодіння усним мовленням на достатньому рівні [13].

Мета навчання лексики – формування лексичної компетентності в учнів. Лексичною компетентністю ми називаємо здатність автоматично вилучати з довготривалої пам'яті слова або словосполучення, і застосовувати їх у мовленні в конкретних ситуаціях для розв'язання конкретних мовленнєвих завдань. Оскільки лексика є одним із найважливіших компонентів усіх видів мовленнєвої діяльності (читання, письма, говоріння та аудіювання), вона посідає важливе становище на уроках іноземної мови, і саме тому формування лексичної компетентності весь час перебуває під контролем педагога. В основі лексичної компетентності лежить визначення відповідності вибору та поєднання одиниць ситуації, а сама компетентність пов'язана з двома операціями: операцією виклику та операцією поєднання слів [28].

Педагогами виділяється шість стадій формування лексичної компетентності:

- 1) сприйняття слова в процесі його функціонування, створюється звуковий образ слова;
- 2) усвідомлення значення слова;
- 3) імітація слова в ізольованому вигляді або в контексті речення;
- 4) позначення, спрямоване на самостійне називання об'єктів, які визначаються словом;
- 5) комбінування (слово вступає в нові зв'язки);
- 6) вживання слова в різних контекстах [41].

Лексичну компетентність можна розглядати з двох позицій: як один із компонентів мовленнєвої компетентності та як самостійну елементарну компетентність. Однак, О. Горошкін не вважає цю компетентність елементарною, методист включає сюди два провідні компоненти: слововживання і словотвір. Окрему значущість має операція словотворення – на основі моделей утворення лексичних одиниць ми впізнаємо нове слово або ж утворюємо його за знання морфології [11].

Під час читання та аудіювання ми можемо витягувати лексичні одиниці з довготривалої пам'яті з метою порівняння, зіставлення даного слова з так званим еталоном, що міститься у сховищі. Крім того, ми можемо викликати лексичну одиницю з пам'яті для того, щоб включити її в мовлення, що характерно для письма та говоріння. Лексична компетентність незмінно виконує свою функцію в усіх випадках [46].

Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок, що не існує рецептивної та репродуктивної лексичної компетентності, тому що існує лише відмінність у так званому її «запуску». Наприклад, для читання та аудіювання характерно, що таким «запуском» буде звуковий або графічний образ лексичної одиниці, тобто в даній ситуації компетентності лише залишиться витягти двійника представленої одиниці. Для письма і говоріння «запуском» буде

представлена ситуація, внутрішнє смислове утворення або ж мовленнєва одиниця рідної мови.

Під впливом стимулу витягується необхідна лексична одиниця. Сутність лексичної компетентності – здатність витягувати необхідні лексичні одиниці з довготривалої пам'яті – залишається незмінною. Також не варто забувати про те, що лексична компетентність все ж таки самостійна, тому вона може функціонувати і в мовленнєвій комунікації, і поза нею, але тільки в тому разі, якщо подано ситуації, в яких ці лексичні одиниці використовуються не для спілкування (вправи для аудіювання) [52].

Як і інші компетентності, лексична характеризується своєю стійкістю, репродуктивністю та автоматизованістю. Завдяки саме їй ми можемо витягувати потрібні слова з довготривалої пам'яті. Однак, це скоріше результат різноманіття зв'язків між лексичними одиницями, але не самої лексичної компетентності; вона все ж таки елементарна, тому що здійснює лише одну операцію: викликає необхідну лексичну одиницю зі сховища довготривалої пам'яті. Правильним буде зазначити, що операція виклику і слововживання – це різні варіанти найменування однієї операції, яку має здійснювати лексична компетентність. Вона не спрямована на виконання операції поєднання лексичних одиниць або операції поєднання слів. Для поєднання слів у реченні існує граматична компетентність, якщо ж ми говоримо про вилучення лексичних одиниць зі сховища довготривалої пам'яті, то знову ж таки маємо на увазі під цим операцію виклику. Абсолютно не важливо, яку кількість лексичних одиниць треба витягти з довготривалої пам'яті, головним є те, в якому вигляді їх було закладено в довготривалу пам'ять – у вигляді слова, словосполучення або готового виразу [14].

Розглядаючи лексичну компетентність, необхідно зазначити, що на початковому етапі основною метою роботи над лексикою є формування словника, достатнього для спілкування в навчальній та повсякденно-побутовій сфері; а також забезпечення лексичного наповнення для засвоєння граматики. На цьому етапі необхідно суворо стежити за мінімізацією лексики. Вчителіві

слід пам'ятати, що не варто давати багато зайвої інформації, проте за рамки мінімуму все ж можна виходити. Граматика та лексика тісно пов'язані між собою. Граматики у відриві від лексики не існує. Учні повинні вміти вживати запропонований словник у контексті, тому що він входить у словосполучення і речення. Лексика має бути підібрана відповідно до цілей граматики [34].

Саме завдяки багатому словниковому запасу ми можемо правильно оформляти своє мовлення. Лексику варто організовувати тематично, тому що ми навчаємо мови одночасно з вивченням самих граматичних одиниць. Багатозначність має бути виключена на початковому етапі, слово дається тільки в одному значенні, актуальному для учнів. Також має бути виключена синонімія, але водночас широко використовується антонімія, бо протилежні за значенням слова вживаються в одних і тих самих контекстах [31].

Для того, щоб учні запам'ятали ту чи іншу лексику, нам необхідна її висока і часта повторюваність, з цієї причини одні й ті самі лексичні одиниці використовуються у всіх текстах і вправах уроку. Запам'ятовування лексики має активний характер. На початковому етапі практично вся лексика – активна, пасивного словника майже немає. Це базис майбутнього словника учня. Прийнято розрізняти активний і пасивний лексичний мінімум. До активного, або ж продуктивного, словника відносяться ті лексичні одиниці, які учень має засвоїти і застосовувати для вираження своїх думок. До пасивної, або рецептивної, лексики відносяться ті лексичні одиниці, які учень повинен розуміти під час читання та аудіювання [14].

Ми збільшуємо рецептивний словник за допомогою потенційного словника, який, своєю чергою, включає ті слова, про значення яких учень може здогадатися з огляду на контекст або на основі схожості даної лексичної одиниці з рідною мовою. Також методисти пропонують дещо інші системи принципів навчання лексики для успішного формування словникового запасу та його розширення:

1. Принцип раціонального обмеження словникового мінімуму.

2. Принцип спрямованого пред'явлення лексичних одиниць у навчальному процесі.

3. Принцип урахування мовних властивостей лексичних одиниць.

4. Принцип урахування дидактико-психологічних особливостей лексичних одиниць.

5. Принцип комплексного розв'язання дидактико-методичних завдань у галузі навчання лексики.

6. Принцип опори на лексичні правила.

7. Принцип єдності навчання лексики та мовленнєвої діяльності [53].

Т. Полонська вважає, що при виконанні великої кількості лексично спрямованих вправ, при систематичному повторенні лексики та періодичному проведенні систематизації лексичного матеріалу, якраз і відбувається активізація лексичних одиниць [36]. Навчальна діяльність школярів із засвоєння лексики має сприяти плідному мовленнєвому тренуванню та практиці, міцному засвоєнню лексичного мінімуму, визначеного навчальною програмою для відповідних умов та етапу навчання. Також необхідно згадати розвивальний аспект, який включає в себе цілу низку явищ, таких як: усвідомлення засобів вираження думок, вимова, вживання різних лексичних одиниць для називання предметів і явищ. Сюди ж можна віднести інтеграцію рідної та іноземної мови, елемент мовної здогадки, розвиток усіх видів пам'яті, логіки, сферу мотивації та такі важливі риси характеру, як воля, старанність, цілеспрямованість, уміння вчитися.

Однією з найбільш спірних сфер дидактики і методики є принципи навчання, тому що існують протилежні точки зору, які часто суперечать одна одній. Безумовно, процес навчання багатоплановий і великий. Важко сказати, що всі ознаки однаковою мірою важливі для всього процесу. Варто зазначити, що існують принципи, які належать до різних рангів: одні являють собою весь процес навчання, другі – навчання окремо взятому виду мовленнєвої діяльності, треті – значущі під час вивчення певної галузі іноземної мови тощо [47].

Характер усього освітнього процесу визначають основні положення, що формуються на основі певного обраного напрямку, а також відповідних цьому напрямку підходів. Ці основні положення і є принципами навчання. Чітко сформулювавши принципи навчання, можна більш ефективно та продуктивно визначати як зміст навчання, так і матеріали та різноманітні прийоми, що використовуватимуться. І. Маркова схиляється до того, що на сучасному етапі розвитку методичної науки навчання лексичної компетентності має будуватися на засадах взаємопов'язаного комунікативного, соціокультурного та когнітивного розвитку учнів [29].

Іншомовне слово несе в собі різну інформацію. У лінгвістиці існує таке поняття, як «семантичний комплекс слова», що має на увазі під собою позначення різного виду інформації в структурі іншомовного слова. До семантичного комплексу входять:

- а) безпосередньо сама лінгвістична інформація;
- б) інформація про елементи культури народу мови, що вивчається, у структурі слова;
- в) енциклопедична інформація [23].

На думку більшості лінгвістів іншомовне слово слугує ключем до відкриття культури та історії носіїв мови. Без знання про навколишній світ і різні явища мовні компетентності є незатребуваними. При взаємодії мовних і так званих енциклопедичних знань, відбувається функціонування безпосередньо мови. Принцип взаємодоповнюваності та взаємообумовленості допомагає функціонувати цим видам знань. Другим принципом при навчанні лексики є принцип лексичного випередження в мовній освіті. Насамперед, відбувається засвоєння лексичного матеріалу, а потім починається робота над іншими аспектами мови, такими як граматики і фонетика. Цей принцип виходить із таких міркувань: а) слово завжди впливає на інші одиниці мови, тому-що завжди звернене до різних рівнів мови; б) для функціонування фонетичних і граматичних навичок вихідним матеріалом є лексична одиниця. Різні види навичок тісно взаємодіють у мовленнєвому потоці. У цьому випадку

перевага надається лексичному аспекту. Пріоритетність такої переваги підтверджує М. Каленик: «Грамотичне оформлення висловлювання найтіснішим чином залежить від рівня лексичних навичок. Формувати грамотичні навички можна лише на основі лексичної компетентності, якою учні володіють досить вільно» [18, с. 10].

У процесі породження мовлення та його сприйняття найяскравіше проявляється принцип лексичного випередження. Висловлення будується на базі основних слів і виразів, що й визначає сенс майбутнього висловлювання. При породженні висловлювань людина передає загальний зміст, а не значення окремо взятих слів. Як варіант майбутнього висловлювання (або ж розгорнутого тексту), можна розглядати певну низку ключових слів, які збудовані в логічному порядку. Цей словниковий ряд являє собою предметні рубрики, які в майбутньому будуть розглядатися як самостійні теми того чи іншого висловлювання. Особливо яскраво це виражено в монологічному мовленні. Наступні пункти мають сприяти досягненню цілей і завдань, які окреслені під час формування лексичної компетентності:

- а) когнітивні моделі ментальної діяльності тих, хто навчається;
- б) когнітивні стилі навчання;
- в) стратегії навчання лексики;
- г) комплекс навчальних прийомів з оволодіння одиницями лексичного рівня;
- д) вправи з продуктивного та рецептивного використання нових слів [39].

У зв'язку з вищесказаним, стиль навчання і подачі матеріалу має бути співвіднесений з моделями організації та зберіганням лексичних одиниць у семантичній пам'яті. Складно точно врахувати новоутворення і ті лексичні структури, які зберігаються в пам'яті школярів. Під час навчання лексики виникає потреба в обґрунтуванні та поясненні принципу перевірки ментальних компонентів, які входять до змісту навчання. Цю процедуру можна назвати верифікацією лексики, вона є однією з визначальних процедур [54].

До змісту формування лексичної компетентності зазвичай включають:

- а) лексичний мінімум (реальний словниковий запас);
- б) лексичні правила;
- в) словотвірні елементи (суфікси, префікси);
- г) типологію лексичних одиниць;
- д) лексичні навички й уміння;
- е) тематику усного мовлення та текстів для читання й аудіювання;
- ж) врахування мотивів та інтересів учнів під час засвоєння лексичного матеріалу [45].

Отже, розглянувши дидактичні умови формування іншомовної лексичної компетентності, запропоновані методистами, а також прийоми їхньої реалізації, правильним буде зазначити, що принципи навчання є базою освітнього процесу. Ефективність освітнього процесу і результати цього процесу багато в чому залежать від того, наскільки успішно педагог використовує ці принципи навчання.

1.2. Психологічні закономірності та особливості формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи

Підлітковий вік характеризується як переломний, перехідний, критичний, важкий, вік статевого дозрівання. Цей вік у розвитку дитини зазвичай заведено вважати найважчим як для батьків, педагогів, так і для самого підлітка. Існує кілька варіацій поділу підлітків на вікові групи. Згідно з класифікацією Організації Об'єднаних Націй підлітковий вік поділяють на молодший (10-12 років), середній (13-17 років) і старший (17-19 років). В. Шапарь поділяє підлітковий вік (від 11 до 20 років) на два періоди – молодший підлітковий (11-15 років) та юнацький (16-20 років) віки [7].

Єдиної думки щодо закономірного розмежування вікових меж у вчених немає, оскільки фізичні, психічні та ін. зміни відбуваються в різний час у представників обох статей. Крім того, самі зміни можуть відбуватися

нерівномірно, таким чином уповільнюючи перехід від однієї фази до іншої. Відповідно, вікові межі періоду пластичні та багато в чому індивідуальні.

Думки вчених не збігаються також щодо провідної діяльності цього вікового періоду. Згідно з Ю. Попенко, молодший підлітковий вік характеризує інтимно-особистісне спілкування з однолітками, змістом якого виступає встановлення близьких стосунків із партнером, пізнання партнера і самопізнання [38].

За В. Шапарь, провідна в підлітковому віці – суспільно корисна, соціально визнана і схвалювана діяльність. Згідно з Ф. Райсом – соціально (або суспільно) значуща діяльність, що сприяє формуванню в них свідомості суспільної значущості справ, які вони роблять. Г. Крайг визначає провідну діяльність підлітків як соціально-психологічне експериментування, наголошуючи на здатності підлітка до постановки та розв'язання завдань самозміни. Таким чином, ми можемо бачити, що головне місце в житті підлітків посідає спілкування з ровесниками. Спілкуючись, підлітки осягають правила поведінки в суспільстві, а також встановлюють рівноправність і повагу один до одного. Провідна потреба – потреба в самоствердженні та самовдосконаленні. Провідна функція – розвиток мислення, утворення понять [37].

Говорячи про психологічні зміни, пам'ять у даному віці переходить від механічного запам'ятовування предметів і явищ до абстрактно-логічної пам'яті (або внутрішньої форми опосередкованого запам'ятовування). Тепер вона заповнюється не стільки образами конкретних предметів і рухових установок, скільки їхніми визначеннями, поєднаннями і зв'язком, що невідривно пов'язано з розумінням, дослідженням і класифікуванням матеріалу. Пам'ять підлітка різко відрізняється від пам'яті дитини. Якщо в дитини інтелект – це функція пам'яті, то в підлітка пам'ять – функція інтелекту. Якщо тоді мислити означало пригадувати, то зараз запам'ятовувати означає мислити. Важливо зазначити, що перехід до логічної пам'яті пов'язаний з остаточним знищенням розриву між

внутрішнім і зовнішнім мовленням. Вербальна пам'ять підлітка спирається переважно на внутрішнє мовлення [30].

Увага є довільною, її порушення мають більшою мірою соціальні риси. Концентрації уваги сприяє інтерес до діяльності, емоційна причетність до неї, проблема престижу, репутації, суперництва, авторитету та самоствердження. Поліпшення спостерігаються у вибірковій увазі, процес якої зосереджений на одному стимулі, а також у роздільній увазі – здатності звертати увагу на два або більше стимулів [37].

Підлітковий вік є часом швидкого когнітивного (пізнавального) розвитку, тобто часом бурхливого розвитку мислення підлітків. Деякі вчені вважають, що саме в цей період інтелектуальні здібності досягають свого максимуму. У підлітковому віці виробляється такий тип мислення, як формальне мислення, тобто підліток може міркувати, не пов'язуючи себе з конкретною ситуацією. Думки юнаків і дівчат починають набувати більш абстрактної форми. Це дає їм змогу думати й міркувати в широкій перспективі, що забезпечує умови для побудови та перевірки гіпотез. В результаті підлітки можуть заздалегідь планувати свою діяльність, бачити її наслідки та альтернативні пояснення подій [7].

Підлітки набувають здатності мислити про саме мислення, і цей процес називають «метапізнанням». Він включає в себе спостереження за власною пізнавальною діяльністю під час свого розумового процесу. Це призводить до поліпшення самоконтролю та більш ефективного навчання.

Уява також є невід'ємною частиною психічного життя підлітка. Психологи припускають, що фантазія підлітка – це гра, яка переросла у фантазію. Фантазія є результатом уяви, суть якої полягає у зміні вигляду реальної дійсності, відображеної у свідомості. Термін «фантазія» використовується як синонім уяви. У подібних фантазіях підлітком намічається певний порядок дій, якийсь життєвий план, до здійснення якого він поступово починає рух [30].

Мовлення розвивається завдяки впізнаванню нових слів і засвоєнню безлічі значень, закодованих у мові. Підліток підходить до відкриття того, що мова дає змогу, по-перше, відображати навколишню дійсність і, по-друге, фіксувати певний погляд на світ. Підліток здатен варіювати свою мову залежно від стилю спілкування, особистості співрозмовника, соціальної групи. У мовленні використовується сленг, який дає змогу піти від соціального контролю і створити відокремлену групу спілкування [24].

У підлітковий період починається перебудова організму підлітка. Зростає контроль кори головного мозку над інстинктами, емоціями. Для підлітків характерна підвищена збудливість. Завдання педагога в цьому разі – навчити підлітка керувати собою і своєю поведінкою.

Загалом, загальний фізичний розвиток підлітків протікає швидше, ніж психічний. Говорячи про соціальну ситуацію розвитку, процес формування новоутворень, що відрізняють підлітка від дорослого, розтягнутий у часі, через що в підлітку одночасно існують і «дитяче», і «доросле» [37].

У навчальній діяльності підлітка посилюється свідоме ставлення до навчання. Мотивами ставлення до навчання слугує поєднання інтересу до навчального процесу із соціальною значущістю навчання. Поділ навчальних предметів на «цікаві» і «нецікаві» багато в чому визначається якістю викладання та особистими інтересами підлітка, а поділ уроків на «потрібні» і «непотрібні» пов'язаний із формуванням професійних планів. Оцінки перестають бути єдиною метою, важливим стає те, яке місце підліток посідає в класі. Усе найбільш термінове й цікаве відбувається й обговорюється на перервах. Навчальна діяльність дедалі більше набуває індивідуальних форм і виходить за межі уроку, навчальних програм і здійснюється не тільки самостійно, а й цілеспрямовано. З віком це прагнення прогресує. У багатьох учнів з'являється стійка схильність до розумової роботи та прагнення оволодіти новими знаннями й вміннями, стійкий інтерес до певних навчальних предметів і відповідних галузей науки, техніки, мистецтва. У деяких підлітків обсяг знань в одній або декількох галузях може набагато перевищувати вікову норму [19].

Важливо також згадати, що в підлітковому віці відбувається формування «Я-концепції», тобто системи внутрішньо узгоджених уявлень про себе, яке безпосередньо пов'язане з підлітковою кризою або кризою самосвідомості, яка супроводжується сильним афективним переживанням. Криза настає в 10-11 років у дівчат, і в 14-15 років у хлопців, але найчастіше в психології її характеризують як кризу 13 років. Підліткова криза є піком перехідного періоду від дитинства до дорослості; це негативна фаза статевого дозрівання. Головна відмінність цієї вікової кризи від інших – більша тривалість.

Зовні криза проявляється в грубості поведінки підлітка, прагненні чинити наперекір бажанню і вимогам дорослих, в ігноруванні зауважень, замкнутості тощо. Або, навпаки, в надмірній слухняності, залежності від старших і сильних, поверненні до своїх старих інтересів, коли поведінка підлітка говорить: «Я дитина і не хочу дорослішати» [27].

Таким чином, розглянуто психологічні закономірності та особливості формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи. Підлітковий період знаменує собою перехід до дорослості, він далеко не найпростіший як для самої дитини, так і для оточуючих її людей. Особливості його протікання накладають відбиток на все подальше життя, тому що це період активного формування світогляду людини; системи поглядів на дійсність, самого себе та інших людей. Пам'ять, яка заповнюється поняттями, довільна увага, розширення словника, розвиток вольових якостей, свідоме ставлення до навчання сприяють успішному освоєнню лексичних одиниць в учнів середнього шкільного віку. Разом з тим, тривала підліткова криза з особливостями її прояву, підвищена збудливість, можливе віднесення предмета до «непотрібних», зниження продуктивності та негативізм підлітків можуть ускладнити формування іншомовної лексичної компетентності.

1.3. Лінгвометодичні аспекти формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи

Здобувачі освіти базової школи вивчають англійську мову із задоволенням, але меншим, ніж у початковій школі, і завдання учителя – зберегти цей інтерес та підвищити мотивацію до вивчення мови. За допомогою наочного матеріалу під час уроків англійської створюється сприятлива психологічна обстановка, яка впливає на ефективне засвоєння нових знань.

Насамперед слід ретельно відбирати матеріал, він має бути зрозумілим та цікавим для учнів базової школи, залучати до активної діяльності учнів (обговорення, обмін думками тощо). Зміна видів діяльності під час уроків також сприяє підвищенню інтересу до предмета, мотивації до вивчення англійської [9].

Засобами навчання є вправи на будь-якому етапі навчання. Це основний спосіб закріплення вивченої інформації та повторення раніше пройденого матеріалу.

Лексичні вправи відносяться до мовних вправ і поділяються на дві категорії:

– запам'ятовування слова, його семантики в єдності з вимовною та граматичною формою:

- What are the objects in the picture?
- Choose from series of words that matches the given situation.
- Form other sentences with highlighted word)
- Answer the question using a new word;
- формування поєднань слів смислового характеру:
- Make phrases from thes words
- Match definitions to highlighted nouns
- Build phrases that mean items belong to your family members, your friends, and so on. [35].

Вправи повинні бути різноманітними та задіяти різні види сприйняття: озвучування, зорову опору, практичні дії та письмо. Це призводить до закріплення лексики, покращує запам'ятовування та сприяє впізнаванню знайомих слів та фраз.

Найбільш поширеними є такі види вправ та їх завдання:

- імітативні (Repeat, please! Write down, please!);
- підстановочні (Put words into the sentences...);
- трансформаційні (Change the order of words!);
- аналітичні (Explain this form/place of the word);
- складання простих та складних за структурою речень;
- за аналогією (Make the sentences, using other words).

Формування лексичних навичок відбувається у три основних етапи: ознайомлення, тренування та практика [33].

Лексика вводиться в усній формі в окремих реченнях або зв'язному мовленні. У цьому випадку можна використовувати наочність: предметну (window, book, pen, blackboard тощо.); образотворчу (малюнки, картини, схеми, таблиці); наочність дією (read, speak, stand up, sit down, eat тощо); мовленнєву наочність (звуки, слова, речення). Під час першого знайомства учнів із новими лексичними одиницями необхідно пов'язати їх із конкретною ситуацією із життя для кращого запам'ятовування.

Після первинного ознайомлення учні прослуховують аудіозапис, відпрацьовуються нові слова (кожне слово окремо), хором та індивідуально [1].

Далі учнями виконуються вправи, створені задля формування лексичних навичок: скласти словосполучення зі слів, заповнити пропуски у реченнях, відповісти питанням, використовуючи нову лексику, написати синоніми нових слів, визначити, до якої частини мови відносяться слова [17].

Гра є одним із найкращих способів і найбільш застосовуваним під час навчання лексиці на уроках англійської мови. За допомогою ігрових методик можна легко та швидко пояснити новий матеріал, відпрацювати складні моменти, також зацікавити дітей у вивченні англійської мови .

Цілі лексичних ігор:

- тренувати учнів у вживанні лексики;
- забезпечувати необхідністю багаторазового повторення ними лексичного матеріалу;
- розвивати мовленнєву реакцію учнів.

Види ігор із застосуванням наочності:

- Find and name...
- Put into the right order...
- What is missing?
- Match the words/sentences [10].

На уроці необхідно передбачати декілька видів роботи над лексикою, які знімають напругу, піднімають настрій, наприклад читання віршів, виконання пісень. Завдяки римованій, чіткій структурі легко засвоюються лексико-граматичні структури. Головним показником ефективності застосування на уроках іноземної мови пісенного та поетичного матеріалу є бажання учнів брати участь у діалогах, висловлювати свою думку [50].

Отже, розглянуто лінгвометодичні аспекти формуванні іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи. З'ясовано, що під час вивчення лексичних одиниць під час уроків англійської необхідно використовувати всі методи та прийоми у комплексі. Тільки тоді досягаються високі результати в оволодінні та засвоєнні лексики, формуються та закріплюються мовленнєві навички та розвивається інтерес учнів до вивчення англійської мови. Проведення уроків англійської мови за таким принципом вимагає від вчителя постійного аналізу власної діяльності. Він повинен добре розібратися в тому, який шлях найбільш раціонально приведе учнів до вирішення навчальних завдань та які дії необхідно для цього зробити, створюючи цим сприятливі умови для оволодіння навчальним матеріалом.

Висновки до Розділу 1

Виокремлено дидактичні умови формування іншомовної компетентності, запропоновані методистами, а також прийоми їхньої реалізації. Варто зазначити, що принципи навчання є базою освітнього процесу. Ефективність освітнього процесу та результати цього процесу багато в чому залежать від того, наскільки успішно педагог використовує ці принципи навчання.

Розглянуто психологічні закономірності та особливості формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи. Зазначено, що врахування психологічних особливостей учнів сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу та підвищує мотивацію учнів до вивчення іноземної мови. З'ясовано, що мета навчання лексиці полягає у виробленні в учня вміння використання лексичних одиниць у всіх видах мовленнєвої діяльності

Проаналізовано лінгвометодичні аспекти формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи, що включає три компоненти: лінгвістичний: лексичний мінімум, що підлягає обов'язковому засвоєнню на певному етапі навчання; методологічний: необхідні роз'яснення, інструкції щодо використання словників, а також систематизація вивченої лексики; психологічний: дії та операції, що лежать в основі лексичної компетентності. Цілісність всіх компонентів змісту навчання та завдань дозволяє досягти мети навчання лексиці. З'ясовано, що під час вивчення лексичних одиниць на уроках англійської мови необхідно використовувати всі методи та прийоми у комплексі. Дані умови сприяють засвоєнню лексики, формують та закріплюють мовленнєві навички та розвиває інтерес учнів до вивчення англійської мови.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЗОРОВОЇ НАОЧНОСТІ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ

2.1 Види наочності для формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи

Наочність є необхідним засобом освітнього процесу на всіх етапах навчання. Вона показує конкретні явища і предмети навколишньої дійсності, допомагає в організації процесів сприйняття та спостереження за об'єктами навколишнього світу. Процес наочності допомагає в розвитку зорової сфери учня, спостережливості, мислення. Підтримка пізнавальної та творчої активності допомагає у створенні інтересу до навчання, узагальнення отриманого матеріалу та підвищенню якості засвоєння матеріалу.

Процес вивчення навколишнього світу визначається участю всіх органів чуття. Подібне явище спостерігається в процесі навчання. Однак, здатність органів чуття і каналів зв'язку пропускати інформацію з навколишньої дійсності має відмінності [5].

Принцип наочності передбачає опору не тільки на зір, а й на всі інші органи чуття. Цей факт обґрунтовується тим, що всі органи чуття людини взаємопов'язані. Чим більше інформації одночасно надходить через них, тим ефективніше відбувається запам'ятовування.

Наочність допомагає тим, що учні сприймають предмети і процеси навколишньої дійсності та формують уявлення, які правильно відображають об'єктивну дійсність навколишнього світу. Разом із цим, явища можуть аналізуватися та узагальнюватися відповідно до завдань навчального процесу [51].

Поєднання слова та наочності є одним із поширених явищ у практиці навчання іноземної мови та формуванні іншомовної лексичної компетентності зокрема. Завдання навчання вирішуються успішніше в тому випадку, якщо

використання мови спирається на сприйняття учнями предметів, процесів і зображень [44].

Використання наочності передбачається на різних етапах навчального заняття. Застосування принципу має узгоджуватися з коректно поставленими завданнями та цілями, які варіюються залежно від тематики заняття. Так, О. Сучкова вважає, що цілі застосування наочності залежать від завдань, які стоять перед вчителем при формуванні іншомовної лексичної компетентності [48]. Наочність може використовуватися з метою семантизації мовного матеріалу та організації запам'ятовування через встановлення зв'язку між вербальним і наочно-чуттєвим образом дійсності.

В. Білоус вважає, що мета використання образотворчих смислових опор полягає у формуванні асоціацій між зображенням і тим, що буде використано як змістовний матеріал висловлювання, тому що зорові образи належать до найлегшого виду сприйняття і на довгий час прив'язують абстрактні ідеї. Автор вважає, що опори можуть об'єднувати і збільшувати такі властивості і якості предметів, які необхідні для розуміння суті та визначення думки мовця [4].

Важливу роль у застосуванні наочності відіграє її функціонал. Перш за все, до нього відносять пізнавальну функцію. Найчастіше вона виступає як джерело навчальної проблеми, спосіб подання результату і засіб систематизації знань. Наступна функція називається мотиваційною, оскільки вона характеризується емоційним впливом на обговорюване питання. Переживання життєвого сенсу явищ і ситуацій інтенсифікує перебіг навчального процесу та підвищує ступінь запам'ятовування.

Також функція наочності полягає у приведенні в стан активності всіх аналізаторів і психічних процесів відчуття, сприйняття і уявлення. Після чого утворюється основа для узагальнювально-аналітичної мисленнєвої діяльності. Однією з важливих функцій є можливість формування візуальної та слухової культури [15].

Таким чином, правильно поставлена мета, продумані завдання і вивчений функціонал принципу наочності сприятимуть формуванню іншомовної лексичної компетентності.

Однак, галузь методики викладання стрімко розвивається, у зв'язку з чим формується велика кількість підходів до систематизації наочних засобів навчання.

Засоби з використанням принципу наочності заведено розрізняти згідно з їхнім змістом, формою та характером подання, оскільки один і той самий сюжет може бути представлений різними способами [25].

Згідно з класифікацією, яка поділяє засоби наочності за способом сприйняття навчального матеріалу, ефективність використання засобів наочності в навчальному процесі залежить від правильного співвідношення наочності та мовлення. Одночасна опора на слух і зір учнів передбачає створення і використання засобів, які будуть орієнтовані на різні види сприйняття, різні способи подачі матеріалу, різні організаційні форми роботи з ними. Ця класифікація розмежовує засоби наочності таким чином:

1. Засоби зорової наочності:

– Екранні: флешкарти, кольорові слайди.

– Друковані: демонстраційні картки, картинки, роздатковий матеріал, малюнки, створені учнями.

– Предметні: макети, муляжі, іграшки.

2. Засоби слухової та зорово-слухової наочності:

– Звукові: аудіозаписи.

– Екранно-звукові: навчальні відеофільми, аудіозаписи, радіо і телепередачі, що дають змогу використовувати в навчальному процесі звук і зображення [38].

Наступною для розгляду було взято класифікацію, відповідно до якої наочні засоби об'єднуються в три групи, відповідно до способу представлення навчального матеріалу:

– Об'ємні посібники, а саме – моделі, колекції, прилади, апарати;

- Друковані посібники, а саме – картини, плакати, портрети, графіки, таблиці;
- Проекційний матеріал – кінофільми, презентації, проекти, слайди [49].

Згідно з іншою класифікацією, за К. Кіруцак, наочні засоби поділяються на дві групи: предметні та образотворчі. Носіями предметної наочності виступають натуральні об'єкти та їхні заміни, які створюють враження та уявлення про предмет. Образотворча наочність зі свого боку поділяється на словесну, образну та символічну. До образних засобів у цій класифікації належать макети, муляжі, моделі, картини, ілюстрації, малюнки. До символічних належать: схеми, креслення, карти, символи [22].

Звертаючись до класифікацій видів наочності в процесі опанування мови, засоби наочності можна звести до двох видів: мовна наочність, немовна наочність.

Мовною наочністю прийнято називати такий вид наочності, який пов'язаний із демонстрацією мови у вигляді мовленнєвої діяльності. Оскільки на заняттях з мови учні опановують насамперед мовними засобами спілкування, то й наочність має бути переважно мовною.

Використання на заняттях мовної наочності співвідноситься із застосуванням іншомовної лексичної практики, яка представляється говорінням, слуханням і читанням іноземною мовою[3].

До мовного виду наочності заведено відносити: комунікативно-мовленнєву наочність, яка полягає в демонстрації усної та письмовій функції мовного явища в мовленні; демонстрацію мовних понять в ізольованому вигляді, а саме фонем, морфем, слів, речень, в усній та письмовій формі вираження; лінгвістичну та граматичну схемну наочність, тобто схеми, таблиці та інші форми представлення інформації.

Немовна наочність є таким видом наочності, який передбачає застосування на заняттях різного роду наочних посібників. Такий вид наочності вважається необхідним, тому що він сприяє підвищенню інтересу до занять та

їхньої ефективності загалом. Усі способи представлення чинників навколишнього середовища належать до немовного виду наочності. Вона буває природною та образотворчою. До природної наочності відносять картини та фільми.

Найбільш часто використовуваною групою є образотворча наочність, яка включає в себе фотографії, малюнки, картини. Оскільки представлення реального предмета на заняттях важке або неможливе, то ця група допомагає сформувати уявлення про різноманітні сторони життя людини [21].

Існує класифікація, згідно з якою виокремлюють нетехнічні та технічні засоби наочності.

До нетехнічних засобів наочності належать:

- Стенди, що слугують для оформлення кабінету іноземної мови та містять відомості, пов'язані з нею.
- Комплекти ситуативних картинок, фотографій за матеріалами підручників, які необхідні для розвитку діалогічного та монологічного мовлення учнів.
- Комплекти роздаткового матеріалу до заняття під час контролю будь-якого виду мовленнєвої діяльності.
- Моделі, макети, муляжі.
- Тематичні альбоми, які містять ілюстрації, текстовий матеріал.
- Настінні картини, таблиці, які використовуються під час роботи з граматичним матеріалом.
- Карти країни, мова якої вивчається, з позначенням найцікавіших історичних і пам'ятних місць.

Основна мета використання цього виду засобів наочності полягає у створенні різноманітних ситуацій, які сприяють організації мовленнєвої діяльності учнів [43].

Технічні засоби наочності активно застосовуються в навчальному процесі. Загалом виділяють дві форми пред'явлення інформації: звукотехнічні та світлотехнічні. Звукотехнічна форма слугує опорою для розуміння

мовленнєвої структури; пов'язує між собою смислову і звукову сторони слова, полегшує запам'ятовування, проєктує на екран різні ситуації для навчання говоріння, виконує роль зворотного зв'язку у вигляді ключів до завдань.

До звукотехнічних належать такі види засобів наочності як магнітофон, аудіопрогравач. Магнітофони та аудіопрогравачі дають змогу прослуховувати аудіозаписи.

Важливу роль у процесі навчання відіграють комп'ютерні телекомунікації та інформаційні технології, чому сприяють такі чинники, як оснащення освітніх установ комп'ютерною технікою і розвиток інтернет-ресурсів. Інтернет є міжнародним співтовариством, життєдіяльність якого заснована на спілкуванні людей у всьому світі. Впроваджуючи його на заняття з іноземної мови, створюється модель реального спілкування. Спілкуючись у мовному середовищі, яке забезпечене мережею Інтернет, учні опиняються в реальних ситуаціях [12].

На сучасному етапі розвитку, у навчанні активно використовується мультимедіа. Мультимедіа характеризується об'єднанням способів подачі інформації. Вона об'єднує: текст, нерухомі зображення, рухомі картинки. Мова, музика, звукові ефекти входять до аудіоінформації [20].

Одним з актуальних засобів наочності в наш час є електронний підручник. Електронний підручник є засобом, що об'єднує навчальні, контролюючі, моделювальні та інші програми, які розміщуються на носіях, у яких відображається зміст навчальної дисципліни. Електронний підручник доповнює звичайний і ефективний тоді, коли має зворотний зв'язок і допомагає в знаходженні потрібної інформації. Також відбувається економія часу при постійному використанні гіпертекстових пояснень, які поряд із коротким текстом показують, розповідають, моделюють, дають змогу швидко та в темпі, який найбільш підходить для конкретного індивіда, перевірити знання з певного розділу [16].

Таким чином, нині прийнята система формування іншомовної лексичної компетентності не уявляється без використання засобів наочності.

Реалізація цих засобів навчання ефективна, оскільки за відсутності іншомовної сфери можна спроектувати її штучно. Вчитель має можливість моделювати фрагменти об'єктивної дійсності за допомогою використання різноманітних засобів наочності для вирішення поставлених цілей, відповідних навчальних завдань, з використанням можливого функціоналу принципу наочності.

Багато в чому, якість засвоєння матеріалу безпосередньо залежить від правильного використання вчителем наочних засобів навчання, оскільки до них пред'являються певні вимоги та методи роботи. Саме для цього йому необхідно володіти знаннями в галузі методики викладання із застосуванням наочних засобів навчання.

2.2 Вправи з використанням зорових видів наочності для формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи

Одним із провідних методів навчання в учнів середньої ланки є вправи з використанням зорових видів наочності. Будь-який навчально-методичний комплекс так чи інакше подає навчальний матеріал і визначає варіанти використання різних видів наочності. Вони розвивають пізнавальну діяльність учня. Регулярне використання цього типу вправ у навчальному процесі сприяє розвитку основних процесів мислення, таких як порівняння, аналіз і умовивід. Вправи з використанням зорових видів наочності формують рухливість і гнучкість розуму. У правильно побудованій вправі учні можуть систематизувати і закріпити пройдений матеріал, засвоїти понятійний каркас.

Більшість вправ допомагає відпрацювати засвоєні знання в системі, у нових умовах, що сприятливо впливає на глибше засвоєння матеріалу. Вправи з використанням зорової наочності сприяють розвитку фокусу учнів [26].

Учитель має добре уявляти собі покрокову послідовність проведення ігрових і комунікативних вправ. Важливо поставити чітку мету вправ. За їх допомогою вирішуються різні навчальні та предметні завдання. Є вправи, що

формують в учнів навички контролю та самоконтролю. До таких вправ, наприклад, можна віднести Time Bingo (Див. Додаток А). Суть вправи полягає в такому: вчитель роздає кожному учневі картку із зображенням шести циферблатів, на яких зазначено час, а потім пропонує учням викреслювати той «час», який вони почують, після чого зачитує низку фраз, що описують час на циферблатах. Той учень, який першим викреслить усі циферблати, має крикнути «Bingo!» [8]. Під час проведення даної гри вчитель використовує елементи зорової наочності.

Циферблат (Рис. 2.1), що сприяє легкому запам'ятовуванню лексики на тему «Telling the time». На ньому учні наочно бачать, яке слово потрібно використати, якщо стрілка перебуває в тій, чи іншій позиції, а колірне рішення допоможе учням не плутати слова «past» і «to», чітко розуміючи ситуативність їхнього використання.

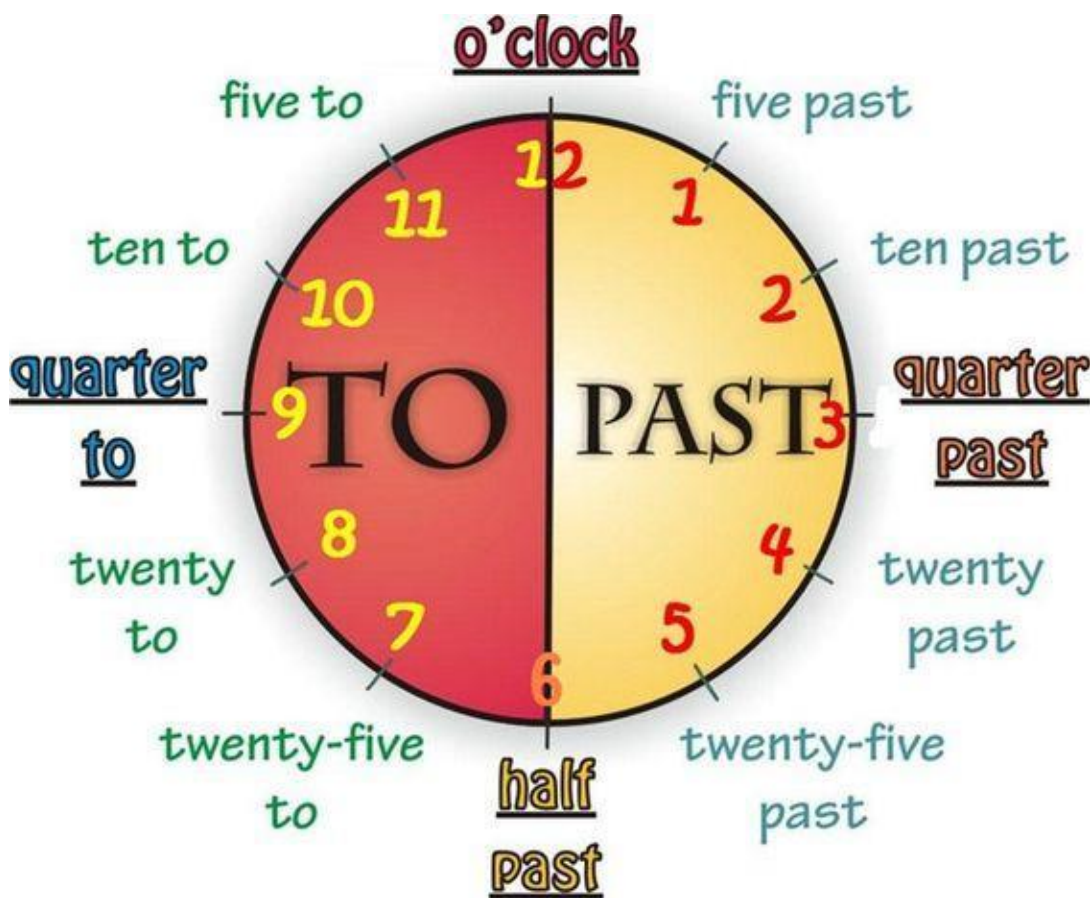

Рис. 2.1 Схема, що пояснює використання лексики за темою «Telling the time»

Схема побудови відповіді (Див. Рис. 2.2). Ця схема дає змогу відповісти на запитання «What is the time?». Дивлячись на неї, учні можуть правильно скласти лексичну конструкцію і не заплутатися, в якому порядку необхідно використовувати слова.

Вправа дає змогу відпрацювати лексичний матеріал за темою «Telling the time», а також потренувати граматичну побудову безособової конструкції, також розв'язує виховні задачі, такі, як розвиток уваги, посидючості, терпіння [42].

Рис. 2.2 Схема побудови відповіді на запитання «What is the time?»

Наступна схема (Рис. 2.3) допомагає запам'ятати використання прийменників *on*, *in* і *at* як прийменників часу та місця. «*In*» вживається з найбільшими локаціями (країни, міста) і з найдовшими проміжками часу (від тижня до століття). «*On*» має справу з меншими локаціями (з вулицями – American English) і коротшими проміжками (дні). «*At*» позначає точну локацію і чіткий час [40].

Рис. 2.3 приклад схеми вивчення прийменників «on, in і at»

Ще один приклад використання схематичної наочності для короткого переказу прочитаного тексту без опори на нього (Рис.2.4). На цій схемі присутні два елементи – Європа і Китай, саме про них ідеться в тексті. У тексті простежуються всі підтеми: винаходи, зроблені в Китаї, і шляхи їхнього переміщення в Європу. Також важливими є дати відкриття в тій чи іншій частині світу кожного з винаходів. Усі винаходи на схемі позначені жирною лінією, а способи їхнього поширення – пунктиром. Таким чином, використовуючи мінімум тексту, учень самостійно, а головне, своїми словами зможе переказати будь-який текст, при цьому, не забувши ключові його аспекти [6].

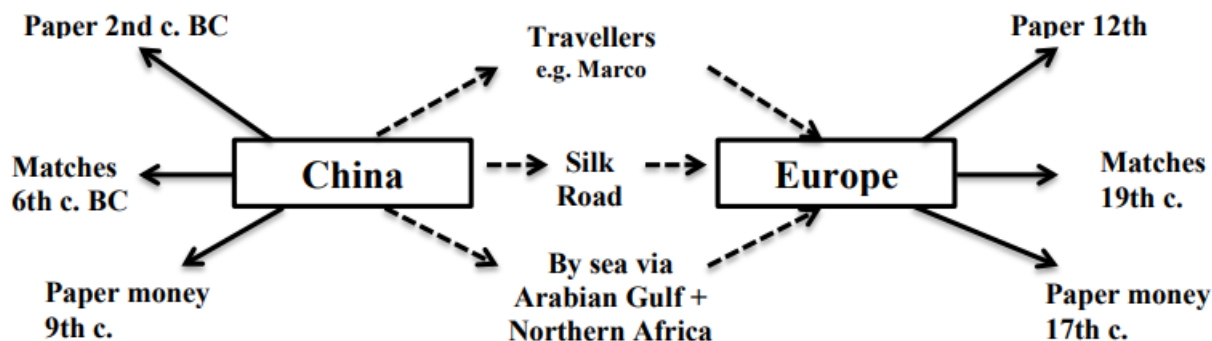

Рис. 2.4 Опорна схема для усного переказу тексту

Ментальна карта з елементами інфографіки (Рис. 2.5). Відомі герої (Супермен, овечка Доллі, Людина-Мураха та інші) допомагають вибудувати асоціативний ряд і допомогти учням розібратися у використанні Present simple. Карта включає в себе позитивні, негативні та питальні форми. Надалі, цю ментальну карту можна представити у вигляді контролю пройденого матеріалу.

Згідно рис. 2.5, учитель повинен дати зрозуміти класу те, що системи часів дієслів в українській та англійській мовах досить сильно різняться. Практика показує, що це важко сприйняти без візуалізації. З огляду на це, має сенс спочатку представити учням ментальну карту форм англійського дієслова, на якій вони побачать вживання всіх часів дієслів і їхні функції [32].

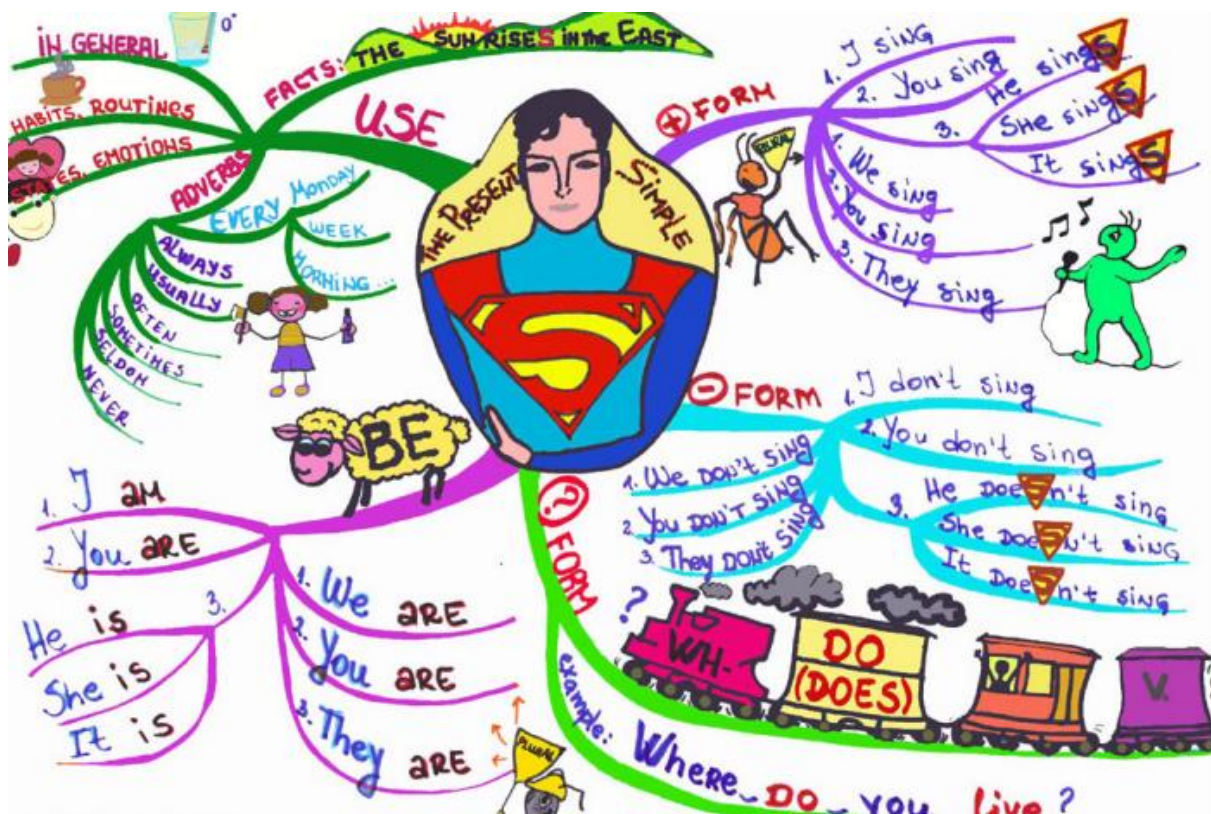

Рис.2.5 Ментальна карта «Утворення Present Simple»

Таким чином, розглянуто вправи з використанням зорових видів наочності для формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової

школи. З'ясовано, що учень має розуміти мету використання зазначеного виду вправ для гармонійного засвоєння матеріалу.

Висновки до Розділу 2

Розглянуто види наочності для формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи. З'ясовано, що якість засвоєння матеріалу безпосередньо залежить від правильного використання вчителем наочних засобів навчання, оскільки до них пред'являються певні вимоги та методи роботи. Вчитель має можливість моделювати фрагменти об'єктивної дійсності за допомогою використання різноманітних засобів наочності для вирішення поставлених цілей, відповідних навчальних завдань, з використанням можливого функціоналу принципу наочності.

Охарактеризовано вправи з використанням зорових видів наочності для формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи на прикладі вправ «Циферблат», ментальна карта, опорні схеми. Наведені приклади розглянуто як основу для роботи із зоровими засобами наочності. Вибір вправ залежить від теми, аудиторії учнів і т.д.. Варто зазначити, що використання зорової наочності має проходити систематично, тоді діти звикають до послідовності етапів уроку. Чим яскравіший і цікавіший наочний матеріал, тим активніші вони на уроках англійської мови.

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЗОРОВОЇ НАОЧНОСТІ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ

3.1. Дослідження стану сформованості іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи

З метою дослідження стану сформованості іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи було розроблено комплекс вправ із засвоєння лексичних одиниць англійської мови із використанням засобів зорової наочності.

Цей комплекс апробувався на базі Лемешівської гімназії Горохівської міської ради. Учні відвідують додаткові заняття з англійської мови двічі на тиждень. Тривалість заняття складає 90 хвилин. Група, в якій проводився експеримент, складалася з 20 учнів 6 класів віком від 12 до 13 років із різним рівнем володіння англійською мовою. Додаткові заняття проходять у очній формі, однак у зв'язку з військовим станом заклад освіти проводить і дистанційне навчання, організуючи його на платформі Zoom.

Експериментальне навчання здійснювалось у строки з 10.09.2024 по 8.11.2024 серед групи учнів 6-х класів у віці 12-13 років з передбачуваним рівнем володіння Elementary A1.

Мета експерименту: перевірка ефективності використання засобів зорової наочності у формуванні іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи.

Для обчислення ефективності проведеної роботи нами було проведено експеримент із трьох лексичних тем. Під час вивчення першої теми («Festivities») навчання проходило у традиційній формі, без використання додаткових методичних матеріалів. За двома наступними темами («Food», «Animal kingdom») навчання у формі самостійної роботи організовувалося із

застосуванням зорової наочності.

Базою порівняння стали результати перевірконого (поточного) диктанту, контрольного тестування і відкладеного тестування. Як критерій оцінювання вибрано підрахунок кількості правильних відповідей.

Для достовірності результатів, нами було прийнято рішення зіставити результати проходження різних лексичних тем між собою, використовуючи наступні етапи кожної з тем.

1. Вхідне тестування (тестування учнів з майбутньої лексичної теми на початку її вивчення за допомогою завдань з перекладу з української на англійську ключових слів і виразів з певної теми).

2. Формувальний етап (організація роботи над лексичним матеріалом з використанням засобів зорової наочності).

3. Використання засобів зорової наочності як додаткового ресурсу до основного підручника в рамках самостійної роботи на занятті та вдома.

4. Поточний контроль за засвоєнням лексики за допомогою диктанту, що представляє собою список із 7-10 слів та виразів для перекладу з української мови на англійську. Час, який відводиться на написання – 7-8 хвилин.

5. Проведення перевірки засвоєння лексичного матеріалу за допомогою тестів, що додаються до підручника.

6. Проведення тестування через 2 тижні після закінчення роботи над темою (Unit) (повторна перевірка рівня сформованості лексичних навичок за допомогою завдань перекладу з української на англійську).

7. Аналіз одержаних результатів тестування.

Хід експерименту:

Робота над лексичною темою «Festivities»

Перш ніж розпочати роботу з лексикою на тему «Festivities» в експериментальній групі, нами було проведено вхідне тестування. Учням було запропоновано список ключової лексики (Додаток Б) українською. Учням потрібно було вказати переклад англійською для кожного слова чи словосполучення.

Наступним кроком була робота з лексичною темою без використання додаткових електронних освітніх ресурсів. Згодом результати освоєння лексики на цю тему порівнювалися з освоєнням лексики на теми, до яких було створено зорову наочність і організована самотійна робота. Зважаючи на великий обсяг лексичних одиниць, що освоюються під час проходження теми, презентація лексики проходила в кілька етапів, із поділом слів на невеликі групи, згідно зі змістом поданих у підручниках завдань. Як поточний контроль учням пропонувалося написати словникові диктанти, складені автором. Після завершення розділу учні написали тест (Додаток Д).

Лексична складова в подібних тестуваннях перевіряється двома типами завдань з наступними формулюваннями:

- 1) Заповніть пропуски в реченні одним словом (Fill in the missing words).
- 2) Обведіть відповідне слово (Circle the correct item).

Розглянемо детальніше кожен тип поданих завдань.

Завдання заповнення пропусків у реченні вимагає від учнів високого рівня володіння лексичним матеріалом на тему. Підказки відсутні, учні можуть покладатися лише на сенс і граматичну форму висловлювання. Кожна правильна відповідь оцінюється у 3 бали. Неправильно обрана лексична одиниця оцінюється в 0 балів. 2-1 бали нараховуються в тому випадку, якщо лексична одиниця вказана, вірно, але є помилки в написанні слова або у формі слова (невірно вказано число, ступінь прикметника і т.д.).

Наступний крок – проведення відкладеного тестування. Через два тижні після написання заключного тесту, учням пропонувалося виконати завдання на переклад з української на англійську тих самих фраз зі списку ключової лексики (Додаток Б). Результати проведених тестувань представлені у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Результати проведених тестувань на лексичну тему «Festivities»

Рівень	Кільк. учнів	Разом. %
Високий	5	20
Середній	9	45
Низький	6	35

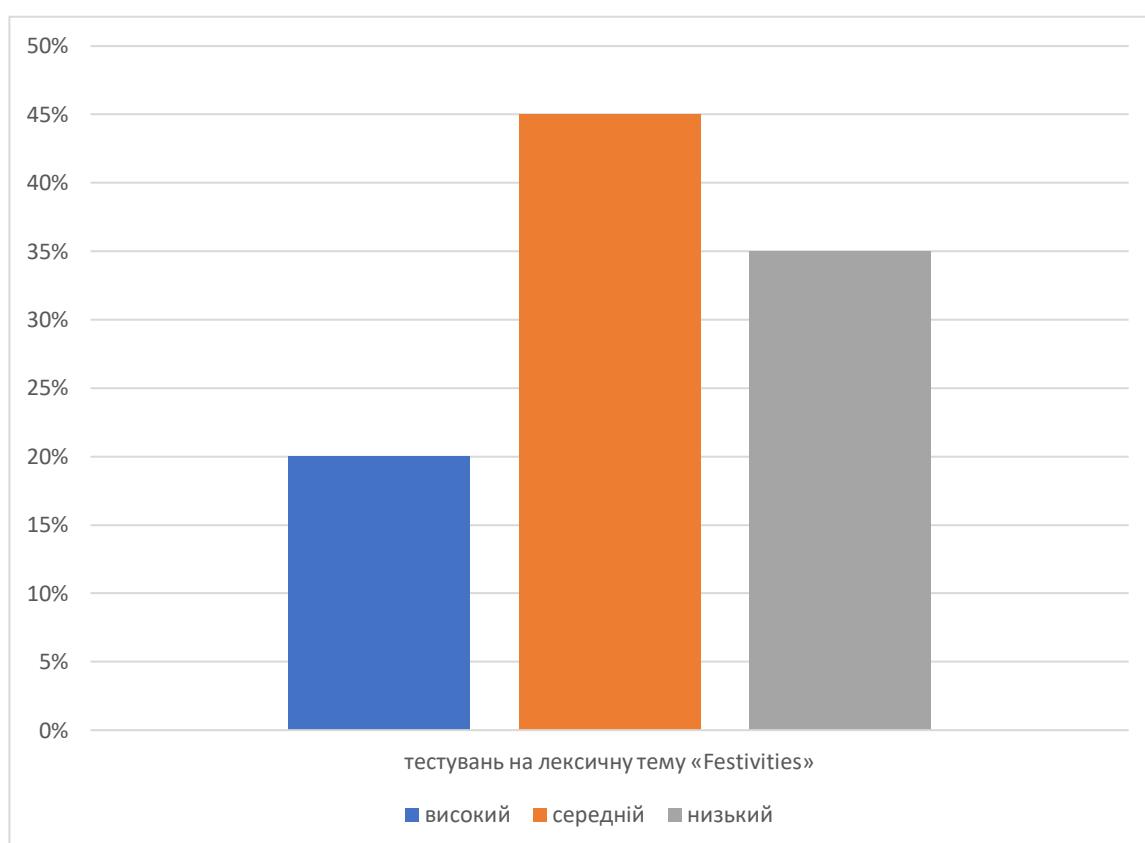

Рис. 3.1 Результати проведених тестувань на лексичну тему «Festivities»

Робота над лексичними темами «Food» та «Animal kingdom».

Робота над лексичними темами №2 «Food» (Додаток Б) та №3 «Animal kingdom» (Додаток Б) проводилася згідно з вищеописаними етапами (вхідне тестування, формувальний етап, поточний контроль тощо). Результати проведених тестувань представлені у табл. 3.2. та 3.3.

Таблиця 3.2

Результати проведених тестувань на лексичну тему «Food»

Рівень	Кільк. учнів	Разом. %
Високий	5	20
Середній	9	45
Низький	6	35

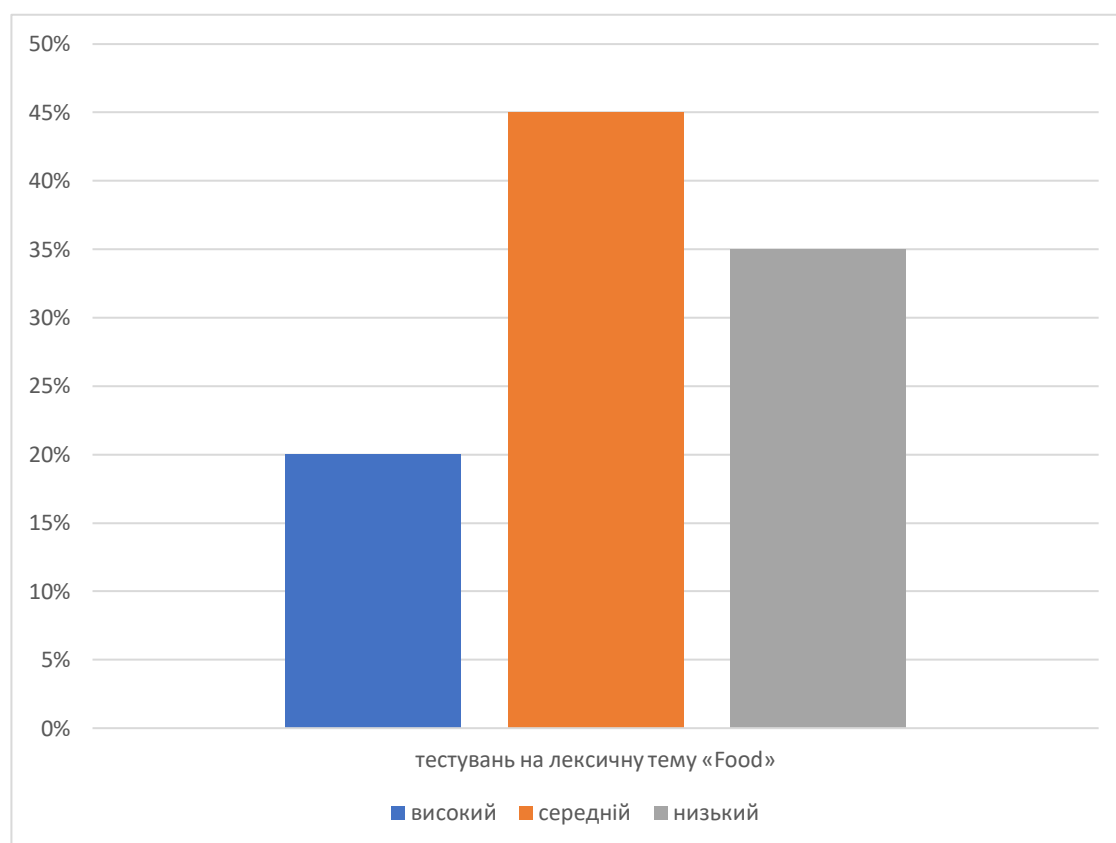

Рис. 3.2 Результати проведених тестувань на лексичну тему «Food»

Таблиця 3.3

Результати проведених тестувань на лексичну тему «Animal kingdom»

Рівень	Кільк. учнів	Разом. %
Високий	6	35
Середній	9	45
Низький	5	20

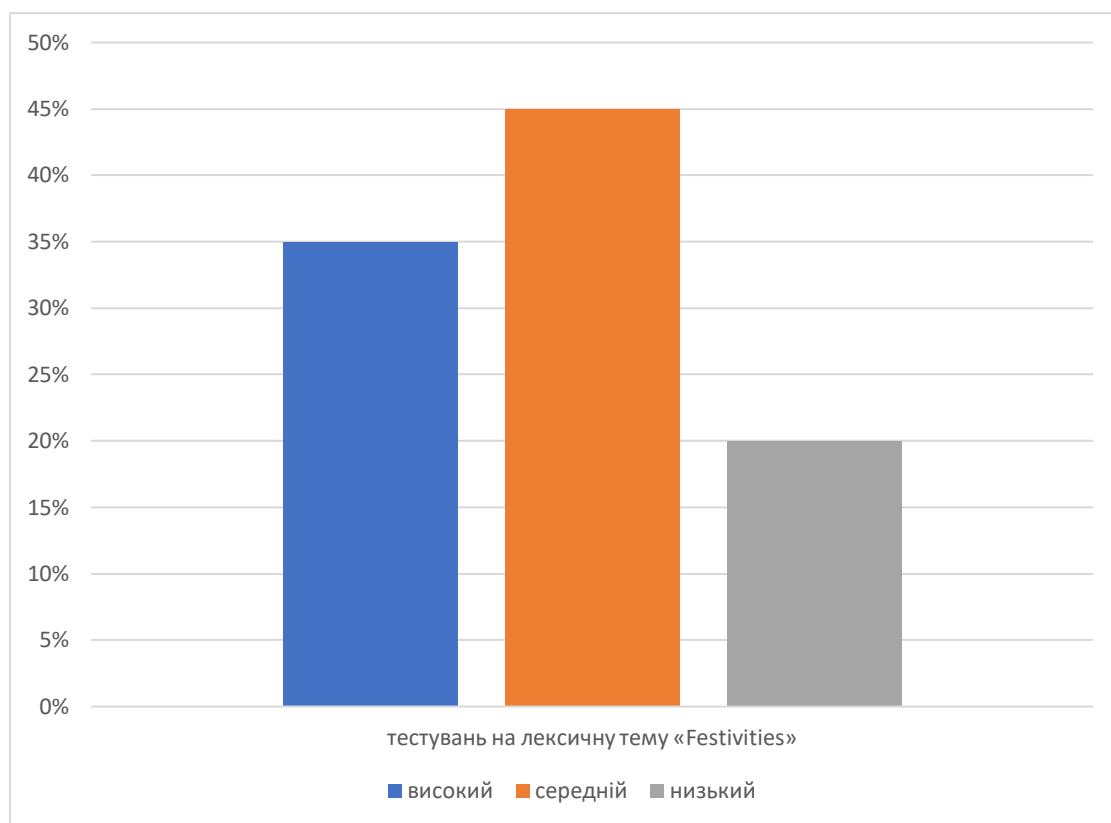

Рис. 3.3 Результати проведених тестувань на лексичну тему «Animal kingdom»

Таким чином, нами було обрано найбільш адекватний, на нашу думку, спосіб оцінки отриманих результатів дослідження стану сформованості іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи. За підсумками аналізу результатів тестів на засвоєння лексики з'ясовано, що освоєння лексики учнів перебуває на середньому рівні. Наступним етапом нашого дослідження стала апробація розробленої системи вправ із використанням зорової наочності та аналіз отриманих результатів.

3.2. Організація експериментального навчання з використанням засобів зорової наочності у формуванні іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи

Єдиною суттєвою відмінністю між вивченням теми 1 та теми 2 та 3 стало впровадження у різні види роботи учнів зорової наочності (на уроці та вдома) розроблених як доповнення до основної програми. На проходження кожної

теми відводилося 10 уроків по 45 хвилин. У цей час також освоювалися граматичні структури і, водночас, велася робота щодо розвитку різних видів мовленнєвої діяльності.

Отже, на самостійну роботу над лексичним матеріалом під час уроку відводилася лише частина уроку (10-20 хвилин). Для проходження завдань кожен учень використовував свій особистий мобільний пристрій або комп'ютерне оснащення класу у разі його відсутності. Також, періодично, учні отримували як домашні завдання роботу з наочністю, із якими вони заздалегідь знайомилися на уроці. Посилання на ресурси та завдання відправлялися учням у групові чати у месенджерах Viber та WhatsApp. Коротко опишемо план уроків за лексичними темами із застосуванням зорової наочності:

Урок 1 – Проведення вхідного тестування. Презентація першої частини основного вокабуляра (Food items для теми №2; Kinds of animals для теми №3).

Урок 2 – Формувальний етап із застосуванням зорової наочності до першої частини вокабуляра.

Урок 3 – Закріплення першої частини вокабуляра. Проведення поточного контролю (словниковий диктант).

Урок 4 – Презентація другої частини основного вокабуляра (Cooking на тему №2; Animal appearance на тему №3).

Урок 5 – Формувальний етап із застосуванням зорової наочності до другої частини вокабуляра.

Урок 6 – Закріплення другої частини вокабуляра. Проведення поточного контролю (словниковий диктант).

Урок 7 – Презентація третьої частини основного вокабуляра (Containers and quantities на тему №2; Animal personality traits на тему №3).

Урок 8 – Формувальний етап із застосуванням зорової наочності до третьої частини вокабуляра.

Урок 9 – Закріплення третьої частини вокабуляра. Проведення поточного контролю (словниковий диктант).

Урок 10 – Проведення комплексного тестування, представленого у

шкільному підручнику.	
Дата проведення заняття	21.09.2020
Час проведення заняття	8.00 – 8.45
Кількість учнів у групі	7
Вік учнів	12-13 років
Тема уроку	Food (Countable/Uncountable nouns)
Тип уроку	Комбінований
Рівень учнів	Змішаний
Дидактичні матеріали	«Click On 2»
Мета заняття	Поглибити граматичні знання на тему Countable/Uncountable nouns; розвинути навичку говоріння.
Навчальний компонент мети	Повторення граматичного правила Countable/Uncountable nouns на основі лексики, що вивчається.
Розвивальний компонент мети	Удосконалення навички говоріння розширення лексичного запасу на тему та розвиток мовленнєвих здібностей учнів та культури мовної поведінки, розвиток ІКТ-компетентностей учнів.
Виховний компонент цілі	Вміння працювати самостійно
Обладнання в аудиторії	Дошки, комп'ютер.

Наведемо нижче приклад такого уроку.

8.00 Вчитель озвучує цілі та завдання уроку. Проводиться перевірка попереднього домашнього завдання.

8.10 Як розминка, яка підводить до нової теми уроку, учням пропонується відповісти на такі питання: What is your favourite dish? What do you usually eat/drink: at school/work? On a special occasion (eg, birthday party)?

8.15 Вводиться нова лексика уроку за допомогою ілюстрацій та завдань у підручнику. Учням пропонується подивитися на картинку з пронумерованими продуктами харчування та підписати відповідну цифру для кожного слова зі списку. Далі учням необхідно розділити слова з вивченого раніше списку на п'ять категорій: vegetables, fruit, drink, junk food, pulses: Student's book впр.1-2 стор.54.

8.20 Учитель пропонує учням закріпити вивчення нових слів за допомогою зорової наочності із дидактичними картками Quizlet. Учні отримують інструкції по роботі з сервісом та за допомогою своїх особистих пристроїв переходять на сайт програми, де їм пропонується пройти завдання на онлайн тренажерах із заздалегідь підготовленим учителем набором карток.

Учні тренують написання, значення, вимову самостійно в індивідуальному темпі. Учитель стежить за роботою та дає рекомендації за потреби. Останнім етапом роботи з візуальною наочністю стає проведення гри. Учні самостійно зіставляють пари карток (слово-переклад) у додатку протягом встановленого часу. Далі рекордні результати проходження (у хвилинах чи секундах) кожного учня записуються на дошку, вибирається переможець.

8.25 Введення нового граматичного матеріалу за допомогою відповідних завдань у підручнику. Учням пропонується вивчити невеликий список слів і позначити їх літерами C (countable) або U (uncountable) та скласти усно міні-діалоги за зразком у парах: Student's book впр.10 стор.57.

8.30 Далі учні читають таблицю з прикладами та формулюють правило вживання (a/an/some/any). Виконання тренувальних граматичних вправ: Student's book впр.11-12 стор.57.

8.40 На завершення уроку учитель підбиває підсумки вивченого матеріалу. Озвучує домашнє завдання, дублюючи його на дошці:

1) Підготуватися до написання диктанту слів з української на англійську, використовуючи вправу «Dictation game» на сайті educaplay.com;

2) Виконати впр.2 Стор.34; впр.6 стор.35; впр.11 стор.36; впр.1-2 стр.94 в Робочому зошиті (Workbook).

Вчитель дає докладні інструкції щодо роботи із зоровою наочністю.

Таким чином, організовано експериментальне навчання з використанням засобів зорової наочності у формуванні іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи. Встановлено, що зорова наочність на уроках (включно з ІКТ) актуальні для освоєння іншомовної лексики. На основі необхідної до тем уроків зорової наочності, відібраної для конкретних методичних цілей та завдань, нами було розроблено комплекс вправ з вивчення лексики в умовах самостійної роботи учнів базової школи (6 клас).

Завершальним етапом нашого дослідження стала апробація розробленої системи вправ із використанням зорової наочності на уроках, проведення педагогічного експерименту та аналіз отриманих результатів. Ефективність організованої самостійної роботи учнів відбито у результатах тестування експериментальної групи у наступному пункті даного дослідження. Загалом, вже під час реалізації формульованого етапу педагогічного дослідження та підставі проведених досліджень було з'ясовано, що застосування зорової наочності при організації освітньої діяльності учнів 6-х класів із лексичним матеріалом сприяє підвищенню рівня лексичної компетенції, формує позитивну мотивацію до навчання; покращує навички самостійної роботи учнів; підвищує рівень володіння ІКТ та електронними ресурсами.

3.3. Аналіз та інтерпретація результатів експериментального навчання

Першим етапом нашого експерименту стала робота над лексичною темою «Festivities», вивчення якої велось за допомогою шкільного підручника без використання додаткових методичних матеріалів. Для фіксування результатів та його подальшого аналізу нами було використано кілька видів контролю сформованості лексичних навичок учнів.

Як інструмент контролю на засвоєння лексики нами було обрано такі типи тестувань: словникові диктанти (переведення слів і словосполучень з

української на англійську); готове тестування, розроблене укладачами підручника Click On 2 та відкладене тестування (переклад слів та словосполучень з української на англійську мову). Як критерій оцінювання був обраний підрахунок кількості правильних відповідей з наступним переведенням їх у відсотки. Результати всіх видів тестувань на тему «Festivities» із зазначенням кількості правильних відповідей на них представлені в табл.3.4.

Таблиця 3.4

Кількість правильних відповідей у лексичних тестах на тему «Festivities»

Етап педагогічного дослідження	Поточний контроль (диктанти)	Тестування, пропонуване шкільною програмою	Відкладене тестування
Констатувальний	6	7	7
Контрольний	8	10	9

З даних таблиці ми можемо сформулювати наступні висновки: більшість учнів добре справляється з написанням поточних диктантів, водночас найбільші труднощі їм становить написання тестування після закінчення теми. Можна припустити, що це пов'язано з високим рівнем складності завдань, що вимагають відповідного рівня володіння лексикою. Також стає чітко видно регрес у результатах тестувань, що пояснюється недостатньо міцним освоєнням лексики. За параметрами тривалості зберігання інформації пам'ять людини ділиться на короткочасну та довготривалу, що дозволяє зберігати матеріал тривалий час. Завдання вчителя організувати процес навчання, здатний проводити ефективність запам'ятовування.

Підсумком роботи над лексичними темами «Food» та «Animal kingdom», під час яких використовувалися розроблені нами уроки із використанням зорової наочності, став аналіз результатів тестування на різних етапах експерименту. Нами були отримані такі результати, подані в табл.3.5 та 3.6.

Таблиця 3.5

Кількість правильних відповідей у лексичних тестах на тему «Food»

Учасники експерименту	Поточний контроль (диктанти)	Тестування, пропонуване програмою	Відкладене тестування
Контрольний	6	7	7
Констатувальний	8	10	9

Порівняльна гістограма результатів з усіх трьох лексичних тем представлена на рис. 3.3. За одиницю вимірювання був взятий відсоток правильних відповідей на різні види тестувань, згруповані за лексичними темами.

Таблиця 3.6

Кількість правильних відповідей у лексичних тестах на тему «Animal kingdom»,

%

Етапи експерименту	Поточний контроль (диктанти)	Тестування, пропонуване програмою	Відкладене тестування
Констатувальний	6	7	7
Контрольний	8	10	9

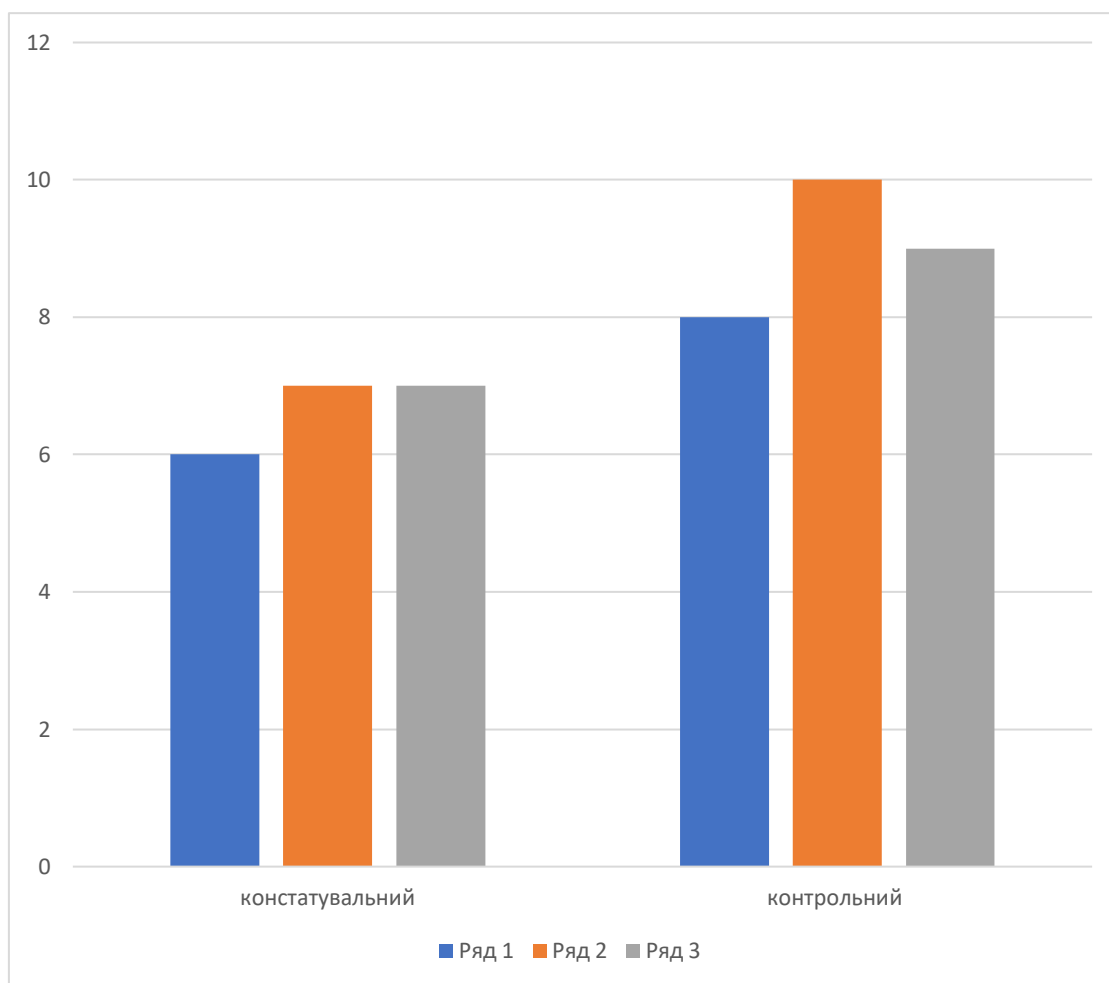

Рис.3.4 Зведена гістограма результатів тестів освоєння лексики

З діаграми видно, що результати поточного тестування на теми 2 і 3 і завершального тестування на тему 2 помітно покращилися після впровадження в освітній процес електронних ресурсів.

У розріз з нашими припущеннями йдуть результати завершального тестування на тему Animal kingdom, відсоток правильно виконаних завдань за яким зменшився. Даний результат можна пояснити малою вибіркою дослідження, вищим рівнем складності завдань тестування, що вимагають спеціальної підготовки, а також деякими психологічними причинами: втома та зниження рівня мотивації учнів у зв'язку з великим навчальним навантаженням, стресовою обстановкою у школі у зв'язку із закінченням навчальної чверті. Однак, результати відкладеного тестування на дві останні теми перевищують результати, отримані в першій частині експерименту, де

нами не використовувалося додаткової зорової наочності. Отже, це говорить про більш міцне засвоєння вивчених лексичних одиниць і тривале їхнє утримання в довгостроковій пам'яті.

Таким чином, застосування зорової наочності в організації самостійної роботи учнів над лексичним матеріалом сприяє підвищенню ефективності їхньої навчальної діяльності та рівня оволодіння лексичними навичками.

Висновки до Розділу 3

У розділі 3 описано результати проведення педагогічного експерименту з визначення ефективності використання засобів зорової наочності у формуванні іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи. Істотним результатом, отриманим у ході експерименту, стала апробація зорової наочності, розміщеної на електронних освітніх ресурсах, спрямованих на вивчення іншомовної лексики, а також практичне вирішення питання щодо ефективності застосування системи вправ із використанням зорової наочності, спрямованої на відпрацювання та вдосконалення лексичних навичок. Встановлено, що використання наочності може призвести до підвищення рівня лексичної компетентності, рівня їхньої ІКТ-компетентності, розвитку навичок самостійної роботи та підвищення мотивації до навчання.

Апробація комплексу вправ із використанням зорової наочності проводилася нами у вересні-листопаді 2024 року в групі учнів 6-х класів. Нами були вивчені різні системи оцінювання та обрано найбільш адекватний, на нашу думку, спосіб оцінки отриманих результатів та обчислення ефективності тестової роботи.

За підсумками аналізу результатів тестів контрольного етапу педагогічного експерименту щодо засвоєння учнями лексики, нами були зроблені висновки про ефективність зорової наочності в організації роботи учнів щодо вивчення лексики: зорова наочність на уроках дозволяє подати вправи в новому, незвичайному вигляді, більш цікавому для школярів; підвищує зацікавленість учнів у вивченні нової теми; підвищує працездатність учнів та їхні предметні результати.

ВИСНОВКИ

Виокремлено дидактичні умови формування іншомовної компетентності, запропоновані методистами, а також прийоми їхньої реалізації. Варто зазначити, що принципи навчання є базою освітнього процесу. Ефективність освітнього процесу та його результати багато в чому залежать від того, наскільки успішно вчитель використовує ці принципи навчання.

Розглянуто психологічні закономірності та особливості формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи. Зазначено, що врахування психологічних особливостей здобувачів освіти сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу та підвищує мотивацію учнів до вивчення іноземної мови. З'ясовано, що мета навчання лексиці полягає у виробленні в учня вміння використання лексичних одиниць, які переважають у всіх видах мовленнєвої діяльності

Проаналізовано лінгвометодичні аспекти формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи, що включає три компоненти: лінгвістичний: лексичний мінімум, що підлягає обов'язковому засвоєнню на певному етапі навчання; методологічний: необхідні роз'яснення, інструкції щодо використання словників, а також систематизація вивченої лексики; психологічний: дії та операції, що лежать в основі лексичної компетентності. Цілісність всіх компонентів змісту навчання та завдань дозволяє досягти мети навчання лексиці. З'ясовано, що під час вивчення лексичних одиниць на уроках англійської мови необхідно використовувати всі методи та прийоми у комплексі. Дані умови сприяють засвоєнню лексики, формують та закріплюють мовленнєві навички та розвивають інтерес учнів до вивчення англійської мови.

Розглянуто види наочності для формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи. З'ясовано, що якість засвоєння матеріалу безпосередньо залежить від правильного використання вчителем наочних засобів навчання, оскільки до них пред'являються певні вимоги та методи роботи. Вчитель має можливість моделювати фрагменти об'єктивної дійсності

за допомогою використання різноманітних засобів наочності для вирішення поставлених цілей, відповідних навчальних завдань, з використанням можливого функціоналу принципу наочності.

Охарактеризовано вправи з використанням зорових видів наочності для формування іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи на приладі вправ «Циферблат», ментальна карта, опорні схеми. Наведені приклади розглянуто як основу для роботи із зоровими засобами наочності. Вибір вправ залежить від теми, аудиторії учнів і т.д.. Варто зазначити, що використання зорової наочності має проходити систематично, тоді діти звикають до послідовності етапів уроку. Чим яскравіший і цікавіший наочний матеріал, тим активніші діти на уроках англійської мови.

У практичному розділі даного дослідження було описано результати проведення педагогічного експерименту з визначення ефективності використання засобів зорової наочності у формуванні іншомовної лексичної компетентності учнів базової школи. Істотним результатом, отриманим у ході експерименту, стала апробація зорової наочності, розміщеної на електронних освітніх ресурсах, спрямованих на вивчення іншомовної лексики, а також практичне вирішення питання щодо ефективності застосування системи вправ із використанням зорової наочності, спрямованої на відпрацювання та вдосконалення лексичних навичок. Встановлено, що їх використання може призвести до підвищення рівня лексичної компетентності, рівня їхньої ІКТ-компетентності, розвитку навичок самостійної роботи та підвищення мотивації до навчання.

Апробація комплексу вправ із використанням зорової наочності проводилася нами у вересні-листопаді 2024 року в групі учнів 6-х класів. Нами були вивчені різні системи оцінювання та обрано найбільш адекватний, на нашу думку, спосіб оцінки отриманих результатів та обчислення ефективності тестової роботи. За підсумками аналізу результатів тестів на засвоєння лексики, нами були зроблені висновки про ефективність зорової наочності в організації роботи учнів щодо вивчення лексики: зорова наочність на уроках дозволяє

подати вправи в новому, незвичайному вигляді, більш цікавому для школярів; підвищує зацікавленість учнів у вивченні нової теми; підвищує працездатність учнів та їхні предметні результати.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в розробці завдань зорової наочності продуктивного формату, а також вивченні ефективності їхнього використання в умовах організації самостійної роботи над лексичним матеріалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабич В. Засоби зорової наочності на уроці іноземної мови в основній школі. *Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів: матеріали тез доп. ІХ міжнар. наук.-методол. Інтернетсемінару (14 трав. 2020 р.)* / Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Хмельницький національний ун-т: «Термінова поліграфія». 2020. С. 102-103.
2. Башкір О., Ільченко А. Формування лексичної компетентності учнів на уроках англійської мови. *Актуальні питання гуманітарних наук. Педагогіка*. 2020. Вип. 33, т. 1. С. 262-267.
3. Берьозкіна Ю. Теоретико-практичне підґрунтя використання засобів візуалізації на уроках української мови в НУШ. *Актуальні питання сучасної науки та освіти: збірка наукових праць*. Слов'янськ. 2021. С. 6-16.
4. Білоус В. Ю. Класифікація наочності та сфера її застосування в процесі навчання англійської мови. *Наука та освіта в умовах воєнного часу*. 2023. С. 25-26.
5. Васецька Л. І., Соловйова О. В. Упровадження мультимедійних технологій у навчальний процес: проблеми і перспективи. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2019. Вип. 34. С. 30-40.
6. Вегерук І. Методика формування іншомовної лексичної компетентності учнів. *Вісник науково-методичних досліджень: науково-виробниче, навчальне та довідкове видання*. 2020. Вип. 2. С. 41-45.
7. Встохов О. Говорити чи мислити? (Врахування психології пізнавальних процесів під час навчання іноземних мов). *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2019. №3. С.22-30.

8. Вульчин М., Пикулицька З., Деркач Ю. Використання засобів наочності у процесі інтегрованого навчання на уроках у початковій школі. *Молодий вчений*. 2019. № 6 (70). С. 76-80.
9. Горошкін І. О. Ситуаційні завдання як педагогічна умова компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов. *Стан освітнього процесу в умовах викликів сьогодення : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 12 лютого 2021 р.)*. Дніпро. 2021. С. 93–95.
10. Горошкін І. О. Мовленнєві ситуації як засіб формування ключових компетентностей учнів 5–6 класів гімназії у процесі навчання іноземних мов. *Вісник Луганського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка*. 2020. № 2. С. 13–21.
11. Горошкін І. О. Особливості формування ключових компетентностей у 5-х класах гімназії в процесі навчання іноземних мов. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 2. С. 104–109.
12. Горячий С.С., Гапоненко Л.П. Використання інтерактивних технологій для формування лексичної компетентності на уроках англійської мови. *Collection of scientific papers «SCIENTIA». Theory and practice of modern science: матеріали VI між нар. наук.-теорет. конф. (м. Краків, Республіка Польща, 24 лист. 2023 р.)*. Краків. 2023. С. 183-185.
13. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2020 р. № 898. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standartbazovoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення: 15.10.2024).
14. Дидактичні та методичні засади компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі : навч.-метод. Посіб. за наук. ред. В. Г. Редька; від. за вип. Т. К. Полонська. Київ : Пед. Думка. 2020. 293 с.
15. Душніцька І. Важливість вивчення іноземних мов у сучасному світі та роль навчальної гри у цьому процесі. *Англійська мова та література: науково-метод. журн.* 2018. № 19-21. С. 30–35.

16. Землянська, О. С., Давиденко, О. В. Застосування цифрових інтерактивних технологій для формування лексичної компетентності. *Розвиток сучасної науки: актуальні питання теорії та практики* : матеріали IV Всеукр. студ. наук. Конф., м. Львів, 17-20 лист., 2023 р. Вінниця. 2023. С. 345-347.
17. Зубрик А. Інтерактивні методи і прийоми навчання англійської мови учнів початкових класів. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Том 2. 2020. № 28. С. 87-92.
18. Каленик М. Формування англомовної навчально-стратегічної компетентності учнів базової школи як освітня проблема у науковій літературі. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2022. №10. С. 6-14.
19. Кардашова Н.В. Психологічні та лінгвістичні основи формування лексичної компетенції. *Вісник КИЛУ. Серія Педагогіка та психологія*. 2020. №4. С.176-185.
20. Керекеша, О. В. Методи та засоби підвищення мовленнєвих компетенцій з іноземної мови в практичній діяльності майбутніх економістів. *Атлант ВОИ СОИУ*, за заг. ред. О. В. Керекеша. Одеса. 2017. С. 147-148.
21. Кириченко Т. Рідель Т. Інтерактивне навчання: технології візуалізації навчальних матеріалів на заняттях з англійської мови. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 7 (25). С. 672-684.
22. Кіруцак К. Формування в учнів 2 класу англомовної лексичної компетентності в читанні з використанням зображувальної наочності. *ARS LINGUODIDACTICAE*. 2021. № 7. С. 35-43.
23. Кодлюк Я.П. Дидактичні аспекти формування допитливості. *Рідна школа*. 2019. №5. С.8-9.
24. Котило А. О. Метод асоціативних символів як інноваційний метод ефективного засвоєння англомовного лексичного матеріалу. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2023. №101. С. 90-97.

- 25.Красуля А.В., Шумило А.О. Застосування мобільних технологій з метою розвитку іншомовної лексичної компетентності учнів при вивченні англійської мови. *Теоретична і дидактична філологія : збірник наукових праць. Серія «Філологія»*. ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав (Київська обл.) : Домбровська Я.М. 2020. Вип. 32. С. 49–59.
- 26.Куліков С., Михайлова, О. Теоретичні основи формування іншомовної лексичної компетентності учнів початкової школи засобами міжпредметних зв'язків. *Розвиток іншомовного професійного спілкування для студентів мовних і немовних спеціальностей*. 2024. С.76-82.
- 27.Локшина О. І. Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання впродовж життя: оновлене бачення 2018 року. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 3. С. 21–30.
- 28.Маїк, М. Б. Формування іншомовної лексичної компетентності учнів засобами інтерактивних технологій. *Сучасна освіта – доступність, якість, визнання* : матеріали XII Міжнар. наук.-метод. конф., 11-13 лист. 2020 р. Краматорськ. 2020. С. 85-87.
- 29.Маркова І. В. Сучасні методи формування лексичної компетентності на уроках іспанської мови в гімназії. *Молодий вчений*. 2021. № 4 (92). С. 70-73.
- 30.Методика викладання англійської мови : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / уклад. Холод Ірина Василівна. Умань : Візаві. 2018. 165 с.
- 31.Олесюк, Л. В. Зміст формування іншомовної лексичної компетенції. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2015. С. 63-66.
- 32.Пасічник О. С. Використання візуальних опор у процесі організації ситуативного спілкування іноземною мовою учнів 5–6 класів. *Проблеми сучасного підручника* : зб. тез Міжнар. наук.-практ. інтернет конф. (наук. вид.), 28–29 травня 2020 р., Київ. 2020. С. 148–150.

- 33.Пасічник О. С. Формування в учнів основної школи умінь аргументованого усного мовлення засобами проєктної діяльності. *Іноземні мови в школах України*. 2020. № 4. С.15–18.
- 34.Полонська Т. К. Засоби формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів 5–6 класів гімназії у письмі. *Проблеми сучасного підручника*. 2021. Вип. 26. С. 176–190.
- 35.Полонська Т. К. Критичне мислення як технологія компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів 5–6 класів гімназії. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 1. С. 70–79.
- 36.Полонська Т. К. Система вправ і завдань для формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів 5–6 класів гімназії у читанні. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 1. С. 109–117.
- 37.Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Київ : Освіта. 2020. 192 с.
- 38.Попенко Ю. Використання наочності у процесі навчання англійської мови на середньому етапі середньої школи. *Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя: матеріали II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 29-30 лист. 2018 р., м. Вінниця*. Вінниця. 2018. С. 204-207.
- 39.Редько В. Г. Дидактико-методичні концепти компетентісно орієнтованого змісту шкільного підручника іноземної мови. *Проблеми сучасного підручника*. 2021. Вип. 26. С. 199–214.
- 40.Редько В. Г., Яковчук М. В. Дидактичне моделювання мовленнєвих ситуацій як засобів компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 1. С. 30–42.
- 41.Редько В. Функції сучасного вчителя іноземної мови в умовах компетентісно орієнтованого навчання: дидактичні та методичні аспекти *Іноземні мови в школах України*. 2021. №1. С. 2–5.

42. Ридзель, А. В. Використання онлайн-медіатекстів як засіб формування лексичної компетентності. *Вісник студентського наукового товариства*. 2021. С. 199-202.
43. Рудяк А. Етап семантизації в формуванні іншомовної лексичної компетентності. *Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів: матеріали тез доп. XI міжнар. наук.-методол. Інтернет-семінару (19 трав. 2022 р.)*. Київ. 2022. С.128-130.
44. Свириденко І. М., Кравець О. Є. Формування іншомовної комунікативної компетентності учнів середньої школи засобами відеоматеріалів. *Імідж сучасного педагога*. 2022. № 1 (202). С.59-63.
45. Сіранчук Н. До проблеми створення методичної системи формування лексичної компетентності учнів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2020. С.303–306.
46. Скляренко Н. К. Поняття лексичної компетенції. *Іноземні мови*. 2019. №4. С.10-12.
47. Скляренко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь. *Іноземні мови*. 2019. №4. С.10-12.
48. Сучкова О. А. Відбір і класифікація комбінованої наочності для формування лексичної компетентності учнів старшої школи. *Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досягнень*. 2022. С. 173-176.
49. Ткачук М. Формування іншомовної компетентності молодших школярів засобами зорової наочності. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 6-7 липня 2022 р.)*. Вінниця. 2022. Вип. 11. С. 302-305.

50. Турко Р. Р., Деркач Ю. Я. Формування лексичної компетенції учнів на уроках англійської мови у початковій школі з елементами гри. *Психолого-педагогічний науковий збірник*. 2021. С. 85-87.
51. Фельцан І.М., Сучкова О.А. Комбінована наочність як ефективний засіб формування лексичної компетентності учнів старшої школи. *Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів* : збірник тез доповідей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 травня 2022 р., м. Мукачеве). Мукачеве. 2022. С. 195-197.
52. Шевчук В. Загальноприйняті принципи навчання іноземної мови у початковій школі. *Наука. Освіта. Молодь*. Ч. 2. 2022. С. 221-224.
53. Яковчук М. В. Компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов – у шкільну практику (із досвіду упровадження компетентнісно орієнтованого навчання німецької як другої іноземної мови). *Іноземні мови в школах України*. 2020. № 4. С. 19–20.
54. Яременко-Гасюк О. О.; Полтавченко Д. В. Комунікативний аспект методики CLIL у модернізації змісту іншомовної освіти в закладах загальної середньої освіти. *Київський науково-педагогічний вісник*. 2021. С. 79-84.
55. İlter İ. The efficacy of context clue strategy instruction on middle grades students' vocabulary development. *Rmle Online*, 2019. №42. P. 1-15.
56. Khalilova K. Academic vocabulary: how to teach and study it. *Modern Science and Research*, 2023. №2(9). P. 79-83.
57. Lesaux N. K., Kieffer M. J., Kelley J. G. Effects of academic vocabulary instruction for linguistically diverse adolescents: Evidence from a randomized field trial. *American Educational Research Journal*, 2014. №51. P. 1159-1194.
58. Liando N. V. F., Tatipang D. P., Tamboto G., Poluan M., Manuas, M. Pictures as a learning media in teaching vocabulary. *Jurnal Ilmiah Universitas Batanghari Jambi*, 2022. №22(3). P. 1944-1949.

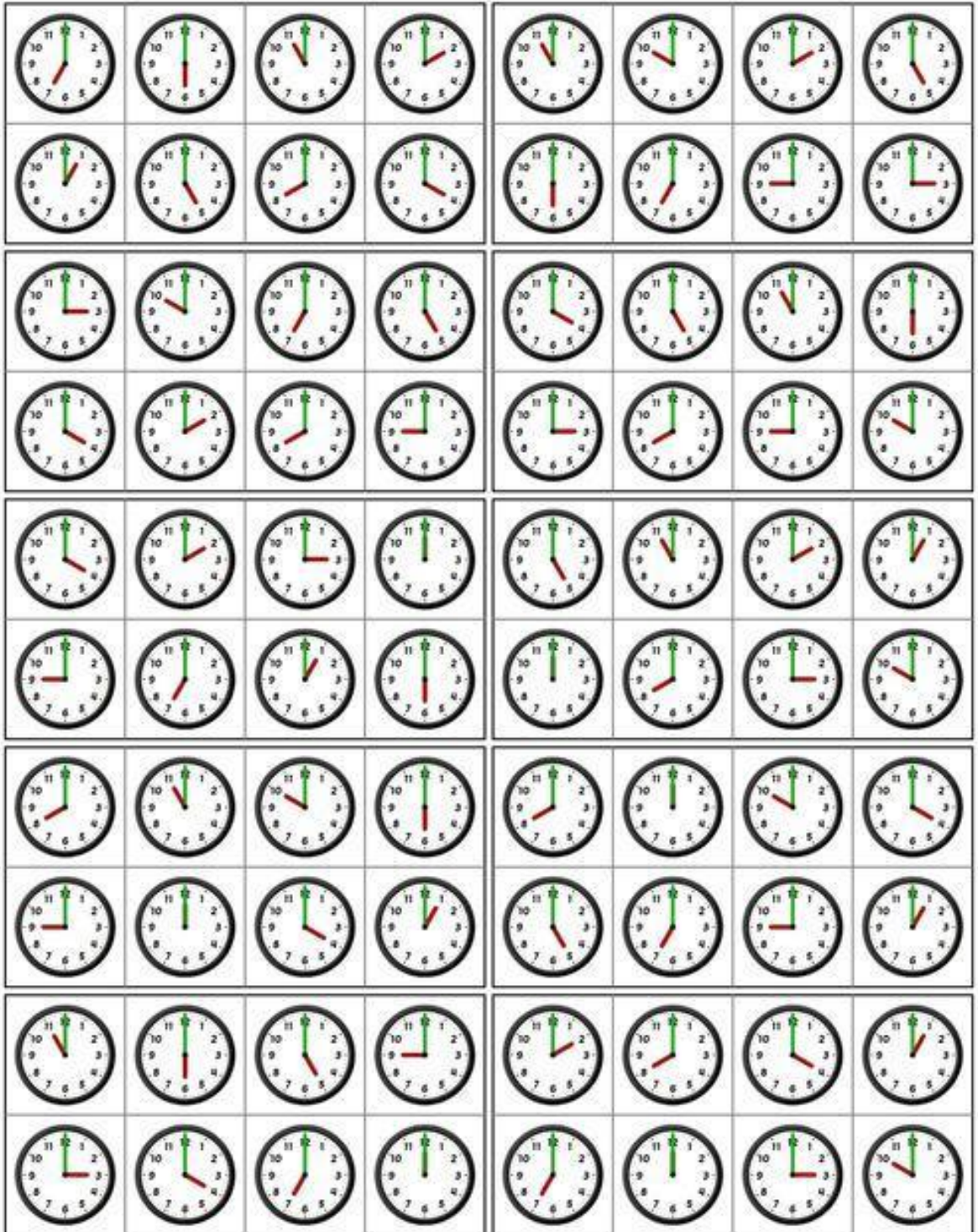
59. Matruty E., Que S. R. Using flashcard as a media in teaching vocabulary for the eighth grade students of junior high school. *MATAI: International Journal of Language Education*, 2021. №2(1). P. 25-34.
60. Mertens S. , Caskey M., Flowers, N. The encyclopedia of middle grades education. IAP, 2016. 471 p.
61. O'Connor M., Geva E., Koh P. W. Examining reading comprehension profiles of grade 5 monolinguals and English language learners through the lexical quality hypothesis lens. *Journal of learning disabilities*, 2019. №52(3). P. 232-246.
62. Octaberlina L. R., Anggarini I. F. (). Teaching vocabulary through picture cards in Islamic Elementary School: a case study in Nida Suksa School, Thailand. *Jurnal Madrasah*, 2020. №13(1). P. 26-38.
63. Pace C., Pettit S. K., Barker K. S. Best practices in middle level quaranteaching: Strategies, tips and resources amidst COVID-19. *Becoming: Journal of the Georgia Association for Middle Level Education*, 2020. №31(1). P. 2-13.
64. Subasno Y., Nini K., Densi C. Improving vocabulary reading skills with word card and picture card for moderate intellectual disabilities. *Journal of ICSAR*, 2022. №6(1). P. 101-110.

ДОДАТКИ

Додаток А

Вправа «Time Bingo»

Додаток Б

Список лексичних одиниць до вивчення за темами

Тема «Food»			Тема «Animal kingdom»		
Cornflakes	Hot and	Jar	Peacock	Pigeon	Tail
Boiled egg	spicy	Carton	Wasp	Ostrich	Wings
Spring on-ions	Sweet	Glass	Eagle	Guinea pig	Feathers
Be on a diet	Sour	Bowl	Mammals	Heavy	Intelligent
Junk food	Salty	Loaf	Reptiles	Sharp	Quiet
Order	Chop	Packet	Insects	Thin	Noisy
Corner shop	Roast	Bar	Carnivores	Thick	Playful
Main course	Fry	Piece	Herbivores	Scales	Obedient
Vegetarian	Mix	Tin	Endangered species	Claws	Loyal
Fat	Wooden spoon	Bottle	Wild animals	Beak	
		Kilo	Tame animals	Antlers	
		Slice	Farm animals	Fur	
Тема «Festivities»					
Millions			Traditional		
Celebrate			Firework display		
Welcome			Street parades		
Health			Evil creatures		
Wealth			Scare		
Happiness			Neighbour		
Colourful			Thanksgiving		
Independent			Early settlers		
Chicken wings			Survival		
Potato salad			Float		
Local			Fancy dress costumes		
Amazing					

Список електронних освітніх ресурсів

Назва платформи	Назва шаблону завдання	URL
popplet.com	mind-map	app.popplet.com/#/p/4929935
quizlet.com	matching pairs	https://quizlet.com/_8rop4g?x=1jqt&i=w615y
wordstool.com	anagram	https://wordstool.com/sets/b7e946da-4054-4fc0-8e46-16dd4669f606/practice
educaplay.com	dictation game	https://www.educaplay.com/learning-resources/7039039-food_items.html
wordart.com	word cloud	https://wordart.com/m3262n8c5629/word-art%204
canva.com	story board	https://www.canva.com
wordwall.net	random cards	https://wordwall.net/resource/6482836
wordwall.net	random wheel	https://wordwall.net/resource/6484616
infogram.com	infographics	https://infogram.com/note-board-1h1749v1vnxml6z?live
padlet.com	interactive board	https://padlet.com/karzhaeva_ms/hovydpyp1ok9rf9f

Додаток Д

**Приклад тесту на перевірку засвоєння знань, що додається до Click On 2
(за темою Festivities)**

Task 1. Fill in the missing words. Write one word only in each gap.

1. _____ Roast Beef and Yorkshire pudding is the _____ Sunday lunch in England.
2. _____ There was a huge firework _____ to celebrate the New Year.
3. _____ There are a lot of _____ street parades during the celebrations.
4. _____ salad and chicken wings are traditional American dishes.
5. _____ To take part at the parade you should build a _____ .
6. _____ In the evening we often go to our park.
7. _____ People believe that ghosts and other _____ creatures come out at the Halloween's night.
8. _____ of people around the world celebrate Halloween.
9. _____ People wish wealth, health and _____ to each other at New Year's Eve.
10. _____ During the festival there are people in _____ dress costumes everywhere.

Task 2. Circle the correct item.

1. _____ There is always a huge firework _____ on Fourth of July.

- A) display
- B) festival
- C) celebration

2. The Chinese

believe that sesame seed balls bring _____.

- A) celebration
- B) luck
- C) welcome

3. On 4th July the

Americans celebrate their _____ from Britain.

- A) independence
- B) holiday
- C) independent

4. People wear costumes

at Halloween to _____ ghosts.

- A) afraid
- B) visit
- C) scare

5. American

s had a celebration to give thanks for their _____.

- A) survival
- B) neighbour
- C) settlers

6. People have parties at home to

_____ the Chinese New Year.

- A) celebrate
- B) holiday
- C) make

7. The weather was

fantastic, so we had a _____ in the garden.

- A) grill
- B) parade
- C) barbecue

8. The meal was _____! There were a lot of delicious dishes.

- A) colourful
- B) amazing
- C) traditional

9. Many people hold Halloween parties and eat sweets such as toffee _____.

- A) lettuce
- B) potatoes
- C) apples

10. Maypole dance is a _____ activity during the May Day Festival.

- A) traditional
- B) lucky
- C) huge

Answers

Task 1

Traditional

Display

Colourful

Potato

Float

Local

Evil

Millions

Happiness

Fancy

Task 2

A

B

A

C

A

A

C

B

C

A